

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19

Виплати працівникам

Мета

- 1 Метою цього Стандарту є визначення бухгалтерського обліку та розкриття інформації про виплати працівникам. Стандарт вимагає від суб'єкта господарювання визнавати таке:
- зобов'язання, якщо працівник надав послугу в обмін на виплати, які будуть сплачені в майбутньому;
 - витрати, якщо суб'єкт господарювання споживає економічну вигоду, що виникає внаслідок послуги, наданої працівником в обмін на виплати працівникам.

Сфера застосування

- 2 **Цей Стандарт слід застосовувати працевдавцю при обліку всіх виплат працівникам, за винятком тих, до яких застосовується МСФЗ 2 “Платіж на основі акцій”.**
- 3 Цей Стандарт не розглядає звітності за програмами виплат працівникам (див. МСБО 26 “Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення”).
- 4 Цей Стандарт застосовують до виплат працівникам, включаючи ті, що їх надають:
- за офіційною програмою або іншими офіційними угодами між суб'єктом господарювання та окремими працівниками, групами працівників чи їхніми представниками;
 - згідно з законодавчими вимогами або через галузеві угоди, за якими суб'єкти господарювання зобов'язані робити внески до національних, державних, галузевих або інших програм за участю кількох працевдавців, або
 - згідно з тією неофіційною практикою, яка веде до виникнення конструктивних зобов'язань. Неофіційна практика веде до виникнення конструктивного зобов'язання, коли суб'єкт господарювання не має ніякої реальної альтернативи, крім здійснення виплат працівникам. Прикладом конструктивного зобов'язання є ситуація, коли зміна неофіційної практики суб'єкта господарювання призводить до неприйнятних негативних змін у його стосунках з працівниками.
- 5 Виплати працівникам включають:
- короткострокові виплати працівникам, такі як вказані далі, якщо очікується, що вони будуть повністю сплачені у повному обсязі протягом дванадцяти місяців після закінчення річного звітного періоду, у якому працівники надавали відповідні послуги:
 - заробітна плата, внески на соціальне забезпечення;
 - оплачені щорічні відпустки та тимчасова непрацездатність;
 - участь у прибутку та преміюванні, та
 - негрошові пільги теперішнім працівникам (такі як медичне обслуговування, надання житла, автомобілів, а також надання безкоштовних чи субсидованих товарів або послуг);
 - виплати по закінченні трудової діяльності, як, наприклад,
 - пенсії (наприклад, пенсії та разові виплати при виході на пенсію); та
 - інші виплати по закінченні трудової діяльності, такі як страхування життя по закінченні трудової діяльності та медичне обслуговування по закінченні трудової діяльності;
 - інші довгострокові виплати працівникам, такі як
 - додаткові оплачувані періоди відсутності на роботі, наприклад, довгострокові відпустки за вислугу років або оплачувану академічну відпустку;
 - виплати з нагоди ювілеїв чи інші виплати за вислугу років; та
 - виплати за тривалою непрацездатністю; та
 - виплати при звільненні.

- 6 Виплати працівникам включають виплати, які надаються працівникам або їх утриманцям чи бенефіціарам та можуть бути надані у формі грошових виплат (або надання товарів чи послуг) безпосередньо працівникам, їхнім дружинам / чоловікам, дітям чи іншим утриманцям або іншим особам, наприклад, страховим компаніям.
- 7 Працівник може надавати послуги суб'єктові господарювання на основі повного робочого дня, неповного робочого дня, постійної зайнятості, періодичної зайнятості та на тимчасовій основі. У цьому Стандарті директори та інший управлінський персонал розглядаються як працівники.

Визначення

- 8 Терміни, що використовуються у цьому Стандарті, мають такі значення:

Визначення виплат працівникам

Виплати працівникам – це всі форми компенсації, що їх надає суб'єкт господарювання в обмін на послуги, надані працівниками, або при звільненні.

Короткострокові виплати працівникам – це виплати працівникам (окрім виплат при звільненні працівників), що, як очікується, будуть сплачені у повному обсязі протягом дванадцяти місяців після закінчення річного звітного періоду, у якому працівники надають відповідні послуги.

Виплати по закінченні трудової діяльності – це виплати працівникам (окрім виплат при звільненні працівників та короткострокових виплат працівникам), які підлягають сплаті після закінчення трудової діяльності.

Інші довгострокові виплати працівникам – це виплати працівникам (окрім виплат по закінченні трудової діяльності та виплат при звільненні), які не підлягають сплаті в повному обсязі протягом дванадцяти місяців після закінчення періоду, в якому працівники надають відповідні послуги.

Виплати при звільненні – це виплати працівникам, які підлягають сплаті в результаті:

- а) рішення суб'єкта господарювання звільнити працівника до встановленої дати виходу на пенсію,
або
б) рішення працівника погодитися на добровільне звільнення в обмін на такі виплати.

Визначення, пов'язані з класифікацією програм

Програми виплат по закінченні трудової діяльності – це офіційні або неофіційні угоди, згідно з якими суб'єкт господарювання здійснює виплати по закінченні трудової діяльності одному або кільком працівникам.

Програми з визначеним внеском – це програми виплат по закінченні трудової діяльності, згідно з якими суб'єкт господарювання сплачує фіксовані внески окремому суб'єктові господарювання (фонду) і не матиме юридичного чи конструктивного зобов'язання сплачувати подальші внески, якщо фонд не матиме достатньо активів для сплати всіх виплат працівникам, пов'язаних з їхніми послугами у поточному та попередніх періодах.

Програми з визначеними виплатами – це програми виплат по закінченні трудової діяльності, крім програм з визначеним внеском.

Програми за участю кількох працедавців – це програми з визначеним внеском (окрім державних програм) або програми з визначеними виплатами (окрім державних програм), які:

- а) об'єднують внесені різними суб'єктами господарювання активи, які не перебувають під спільним контролем;
б) використовують ці активи для здійснення виплат працівникам більше ніж одного суб'єкта господарювання на підставі того, що рівні внесків та виплат визначаються незалежно від типу суб'єкта господарювання, на якому працюють ці працівники.

Визначення, пов'язані з чистим зобов'язанням (активом) за визначеною виплатою

Чисте зобов'язання (актив) за визначеною виплатою – це дефіцит або надлишок, скоригований з урахуванням будь-якого наслідку обмеження чистого активу за визначеною виплатою "стелею" активу.

Дефіцит або надлишок – це

- а) теперішня вартість зобов'язання за визначеною виплатою мінус
- б) справедлива вартість активів програми (якщо вони є).

"Стеля" активу – це теперішня вартість будь-яких економічних виплат, наявних у формі виплат, отримуваних від програми, або у формі зменшення майбутніх внесків до програми.

Теперішня вартість зобов'язання за визначеною виплатою – це теперішня вартість (без вирахування будь-яких активів програми) очікуваних майбутніх платежів, необхідних для розрахунку за заборгованістю, що виникає в результаті надання послуг працівником у поточному та попередніх періодах.

Активи програми складаються з:

- а) активів, утримуваних фондом довгострокових виплат працівникам;
- б) кваліфікованих страхових полісів.

Активи, утримувані фондом довгострокових виплат працівникам – це активи (крім фінансових інструментів без права передачі, випущених суб'єктом господарювання, що звітує), які:

- а) утримуються суб'єктом господарювання (фондом), юридично відокремленим від суб'єкта господарювання, що звітує, та існують виключно для сплати або фінансування виплат працівникам;
- б) доступні лише для сплати або фінансування виплат працівникам, недоступні власним кредиторам суб'єкта господарювання, що звітує (навіть за банкрутства), і їх не можна повернути суб'єктові господарювання, що звітує, якщо:
 - і) активів фонду, що залишилися, недостатньо для виконання всіх відповідних зобов'язань програми або суб'єкта господарювання, що звітує, з виплат працівникам, або
 - іі) активи не повертаються суб'єктові господарювання, що звітує, для відшкодування йому вже сплачених виплат працівникам.

Кваліфікований страховий поліс – це страховий поліс¹, наданий страховиком, який не є пов'язаною стороною (як визначено в МСБО 24 "Розкриття інформації про пов'язані сторони") суб'єкта господарювання, що звітує, якщо надходження за полісом:

- а) можуть використовуватися лише для сплати чи фінансування виплат працівникам за програмою з визначеними виплатами;
- б) недоступні власним кредиторам суб'єкта господарювання, що звітує (навіть у випадку банкрутства), і їх не можна виплатити суб'єктові господарювання, що звітує, якщо:
 - і) надходження не являють собою надлишкові активи, які непотрібні для поліса, щоб виконати всі відповідні зобов'язання за виплатами працівникам, або
 - іі) надходження не повертаються суб'єктові господарювання, що звітує, для відшкодування йому вже сплачених виплат працівникам.

Справедлива вартість – це ціна, яка була б отримана за продаж актива, або сплачена за передачу зобов'язання у звичайній операції між учасниками ринку на дату оцінки. (Див. МСФЗ 13 "Оцінка справедливої вартості").

Визначення, пов'язані з вартістю визначених виплат

Вартість послуг охоплює:

¹ Кваліфікований страховий поліс не обов'язково є страховим контрактом, як визначено в МСФЗ 4 "Страхові контракти".

- а) *вартість поточних послуг*, яка є збільшенням теперішньої вартості зобов'язання за визначеною виплатою, що виникає внаслідок надання послуг працівником у поточному періоді;
- б) *вартість раніше наданих послуг*, яка є зміною теперішньої вартості зобов'язання за визначеною виплатою щодо послуг, наданих працівником у попередніх періодах, внаслідок зміни програми (запровадження або вилучення програми з визначеними виплатами чи внесення змін до неї) чи скорочення (значного зменшення суб'єктом господарювання кількості працівників, охоплених програмою); та
- в) будь-який прибуток або збиток при виплаті.

Чистий відсоток за чистим зобов'язанням (активом) за визначеною виплатою – це зміна протягом періоду чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою, що виникає з плином часу.

Переоцінки чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою охоплюють:

- а) актуарні прибутки та збитки;
- б) прибуток від активів програми, за винятком сум, включених до чистого відсотка за чистим зобов'язанням (активом) за визначеною виплатою; та
- в) будь-яку зміну впливу "стелі" актива, за винятком сум, включених до чистого відсотка за чистим зобов'язанням (активом) за визначеною виплатою.

Актуарні прибутки та збитки – це зміни теперішньої вартості зобов'язання за визначеною виплатою, що виникають внаслідок:

- а) коригування на основі набутого досвіду (вплив різниць між попередніми актуарними припущеннями і тим, що фактично відбулося);
- б) впливу змін актуарних припущень.

Прибуток від активів програми – це відсотки, дивіденди та інший дохід, отриманий від активів програми, разом з реалізованими й нереалізованими прибутками та збитками від активів програми мінус:

- а) будь-які витрати на управління активами програми; та
- б) будь-який податок, сплачуваний безпосередньо програмою, окрім податка, включеного до актуарних припущень, використаних для оцінки теперішньої вартості зобов'язання за визначеною виплатою.

Розрахунок – це операція, яка скасовує будь-які подальші юридичні чи конструктивні зобов'язання щодо частини чи усіх виплат, передбачених за програмою з визначеними виплатами, окрім виплат працівникам або від їхнього імені, які визначені в умовах програми та увійшли до актуарних припущень.

Короткострокові виплати працівникам

- 9 Короткострокові виплати працівникам включають вказані далі статті, якщо очікується, що вони будуть погашені у повному обсязі протягом дванадцяти місяців після закінчення річного звітного періоду, у якому працівники надають відповідні послуги:
- а) зарплати робітникам та службовцям та внески на соціальне забезпечення;
 - б) оплачувана щорічна відпустка та оплачувана відпустка у зв'язку з хворобою;
 - в) участь у прибутку та преміюванні; та
 - г) негрошові пільги (такі як медичне обслуговування, надання житла, автомобілів та безкоштовних чи субсидованих товарів або послуг) для теперішніх працівників.
- 10 Суб'єктові господарювання не потрібно здійснювати перекласифікацію короткострокової виплати працівникові, якщо очікування суб'єкта господарювання щодо часу розрахунку тимчасово змінилися. Проте, якщо змінилися характеристики виплати (наприклад, відбувся перехід від ненакопичувальної виплати до накопичувальної виплати) або якщо зміна очікувань часу розрахунку не є тимчасовою, тоді суб'єкт господарювання має проаналізувати, чи відповідає виплата визначенню короткострокової виплати працівникам.

Визнання та оцінка

Усі короткострокові виплати працівникам

- 11 Якщо працівник надав послуги суб'єктові господарювання протягом облікового періоду, то недисконтовану суму короткострокових виплат працівникам, очікуваних до сплати в обмін на ці послуги, суб'єктові господарювання слід визнавати:
- як зобов'язання (нараховані витрати) після вирахування будь-якої вже сплаченої суми. Якщо вже сплачена сума перевищує недисконтовану суму виплат, суб'єктові господарювання слід визнавати це перевищення як актив (сплачені авансом витрати) тією мірою, якою цей аванс приведе, наприклад, до зменшення майбутніх платежів або грошового відшкодування;
 - як витрати, якщо інший МСФЗ не вимагає або не дозволяє включення виплат у собівартість активу (див., наприклад, МСБО 2 "*Запаси*" та МСБО 16 "*Основні засоби*").
- 12 В параграфах 13, 16 та 19 пояснюється, як суб'єкт господарювання має застосовувати параграф 11 до короткострокових виплат працівникам у формі оплачуваної відсутності на роботі та програм участі у прибутку та преміювання.

Короткострокові компенсовані періоди відсутності

- 13 Суб'єктові господарювання слід визнавати очікувану вартість короткострокових виплат працівникам у формі оплачуваної відсутності на роботі згідно з положеннями параграфа 11 таким чином:
- у разі накопичуваної оплати за періоди відсутності, якщо працівники надають послугу, яка збільшує їхні права на майбутню оплату періодів відсутності;
 - у разі ненакопичуваної оплати періодів відсутності, якщо працівник відсутній на роботі.
- 14 Суб'єкт господарювання може оплатити працівникам періоди їхньої відсутності з різних причин, включаючи відпустки, хворобу та нетривалу непрацездатність, декретні відпустки для батька або матері, відправлення функцій присяжного засідателя та військову службу. Права на оплату відсутності поділяються на дві категорії:
- накопичувані;
 - ненакопичувані.
- 15 Накопичувані оплата періодів відсутності – це такі, що переносяться на майбутні періоди та можуть використовуватися в майбутніх періодах, якщо права поточного періоду не використані повністю. Накопичувані оплати періодів відсутності можуть бути або гарантованими (іншими словами, працівникам надається право отримати грошові виплати за невикористане право при звільненні із суб'єкта господарювання), або негарантованими (якщо працівникам не надається право на отримання грошових виплат за невикористане право при звільненні із суб'єкта господарювання). Зобов'язання виникає з того моменту, як працівники починають надавати послуги, що збільшують їхні права на майбутні оплати періодів відсутності. Зобов'язання існує та визнається, навіть якщо оплати періодів відсутності є негарантованими, хоча можливість того, що працівники можуть звільнитися до того, як вони використають накопичені негарантовані права, впливає на оцінку цього зобов'язання.
- 16 Суб'єктові господарювання слід оцінювати очікувану вартість накопичуваних оплат періодів відсутності у вигляді додаткової суми, яку він очікує виплатити в результаті невикористаного права, накопиченого на кінець звітного періоду.
- 17 Згідно з методом, визначеним у попередньому параграфі, зобов'язання оцінюється за сумою додаткових платежів, які, як очікується, виникатимуть виключно через накопичення виплат. У багатьох випадках суб'єктові господарювання необов'язково робити детальні обчислення для визначення того, що немає суттєвого зобов'язання за невикористані оплати періодів відсутності. Наприклад, можливо, що зобов'язання за оплатою тимчасової непрацездатності будуть суттєвими лише в разі офіційної чи неофіційної домовленості щодо можливості взяти невикористані оплачувані дні тимчасової непрацездатності як оплачену шорічну відпустку.

Ілюстративний приклад до параграфів 16 та 17

Суб'єкт господарювання має 100 працівників, кожен з яких має право щорічно взяти п'ять робочих днів оплачуваної тимчасової непрацездатності. Невикористані дні тимчасової непрацездатності можна перенести на один календарний рік. Дні тимчасової непрацездатності беруть спочатку з днів, на які працівник має право в поточному році, а потім – з будь-якого залишку, перенесеного з минулого року (на основі ЛФО). На 31 грудня 20X1 р. середня кількість невикористаних днів з правом на відсутність дорівнює двом дням на працівника. На основі набутого досвіду, тенденції якого очікуються і в майбутньому, суб'єкт господарювання очікує, що в 20X2 р. 92 працівники візьмуть не більше п'яти днів оплачуваної тимчасової непрацездатності, а інші 8 працівників візьмуть у середньому по шість із половиною днів кожний.

Суб'єкт господарювання очікує, що він заплатить за 12 додаткових днів тимчасової непрацездатності в результаті невикористаного права на відсутність, що накопичилося на 31 грудня 20X1 р. (на кожного з 8 працівників по півтора дні). Отже, суб'єкт господарювання визнає зобов'язання, що дорівнює оплаті за 12 днів тимчасової непрацездатності.

- 18 Ненакопичувані оплати періодів відсутності не переносяться на майбутні періоди: вони закінчуються, якщо право на відсутність поточного періоду не використовується повністю, і не надають права працівникам на отримання грошових коштів за невикористані дні з правом на відсутність при звільненні з суб'єкта господарювання. Це, звичайно, стосується оплати тимчасової непрацездатності (тією мірою, якою невикористані в минулому дні з правом на відсутність не збільшують кількості днів з правом на відсутність у майбутньому), декретних відпусток для матері чи батька, а також оплат періодів відсутності під час відправлення функцій присяжного засідателя або військової служби. Суб'єкт господарювання не визнає зобов'язання або витрат до часу відсутності, оскільки надання послуг працівниками не збільшує суми виплат.

Програми участі в прибутку та преміювання

- 19 Суб'єктові господарювання слід визнавати очікувані витрати, пов'язані з участю у прибутку та преміюванням, згідно з параграфом 11 тоді і лише тоді, коли:

- а) у суб'єкта господарювання є теперішнє юридичне або конструктивне зобов'язання здійснити такі виплати в результаті минулих подій;
- б) можна достовірно оцінити це зобов'язання.

Теперішнє зобов'язання існує тоді і лише тоді, коли у суб'єкта господарювання немає реальної альтернативи, крім здійснення платежів.

- 20 Згідно з деякими програмами участі у прибутку, працівники отримують частку прибутку лише в тому разі, якщо вони залишаються працювати у суб'єкта господарювання протягом визначеного періоду. Згідно з такою програмою, створюється конструктивне зобов'язання, оскільки працівники надають послуги, які збільшують суму, що підлягає сплаті, якщо вони залишаються працювати до закінчення визначеного періоду. Оцінка таких конструктивних зобов'язань свідчить про те, що деякі працівники можуть звільнитися із суб'єкта господарювання, не отримавши частки розподіленого прибутку.

Ілюстративний приклад до параграфа 20

Програма участі у прибутку вимагає від суб'єкта господарювання сплатити визначену пропорційну частку свого чистого річного прибутку працівникам, які надають свої послуги протягом року. Якщо ніхто з працівників протягом року не звільняється, загальна сума виплат розподіленого річного прибутку становитиме 3 відсотків прибутку. Суб'єкт господарювання попередньо оцінює, що завдяки плинності кадрів виплати зменшаться до 2,5 відсотка прибутку.

Суб'єкт господарювання визнає зобов'язання та витрати розміром 2,5 відсотка прибутку.

- 21 У суб'єкта господарювання може не бути юридичного зобов'язання щодо сплати премії. Проте в деяких випадках суб'єкт господарювання практикує сплату премій. У таких випадках у суб'єкта господарювання є конструктивні зобов'язання, оскільки в нього немає ніякої реальної альтернативи, крім сплати премії. Оцінка конструктивного зобов'язання відображає можливість того, що деякі працівники можуть звільнитися без отримання премії.
- 22 Суб'єкт господарювання може достовірно попередньо оцінити своє юридичне зобов'язання або конструктивне зобов'язання щодо програми розподілу прибутку чи преміювання, якщо і тільки якщо:
- офіційні умови програми містять формулу визначення суми виплати;
 - суб'єкт господарювання визначає суми, які підлягають сплаті до того, як фінансову звітність буде затверджено до випуску,
- або
- минула практика суб'єкта господарювання чітко вказує на суму його конструктивного зобов'язання.
- 23 Зобов'язання щодо програм розподілу прибутку та преміювання виникає в результаті послуг, що їх надає працівник, а не від операцій з власниками суб'єкта господарювання. Отже, суб'єкт господарювання визнає витрати на програми участі в прибутку та преміювання не як розподіл прибутку, а як витрати.
- 24 Якщо не очікується, що виплати, пов'язані з участю в прибутку та преміюванням, будуть погашені у повному обсязі протягом дванадцяти місяців після закінчення річного звітного періоду, у якому працівники надають відповідні послуги, ці виплати є іншими довгостроковими виплатами працівникам (див. параграфи 153-158).

Розкриття інформації

- 25 Хоча цей Стандарт не вимагає розкриття конкретної інформації щодо короткострокових виплат працівникам, інші МСФЗ можуть вимагати розкриття такої інформації. Наприклад, МСБО 24 вимагає розкриття інформації щодо виплат провідному управлінському персоналові. МСБО 1 *“Подання фінансової звітності”* вимагає розкриття інформації про витрати на виплати працівникам.

Виплати по закінченні трудової діяльності: розмежування програм з визначеним внеском та програм з визначеними виплатами

- 26 Виплати по закінченні трудової діяльності включають такі статті як:
- пенсійне забезпечення (наприклад, пенсії та разові виплати при виході на пенсію); та
 - інші виплати по закінченні трудової діяльності, такі як страхування життя по закінченні трудової діяльності та медичне обслуговування по закінченні трудової діяльності.
- Угоди, за якими суб'єкт господарювання здійснює виплати по закінченні трудової діяльності, є програмами виплат по закінченні трудової діяльності. Суб'єкт господарювання застосовує цей Стандарт до всіх таких угод незалежно від того, чи пов'язані вони зі створенням окремого суб'єкта господарювання для отримання внесків і здійснення виплат.
- 27 Програми виплат по закінченні трудової діяльності класифікуються як програми з визначеним внеском або програми з визначеними виплатами залежно від економічної сутності програми, яка впливає з її основних умов.
- 28 Згідно з програмами з визначеним внеском юридичне або конструктивне зобов'язання суб'єкта господарювання обмежується сумою, яку він погоджується внести до фонду. Отже, сума виплат, що її отримує працівник по закінченні трудової діяльності, визначається за сумою внесків, сплачених суб'єктом господарювання (а також, можливо, й працівником) до програми виплат по закінченні трудової діяльності або до страхової компанії, разом із прибутками від інвестування внесків. Як наслідок, актуарний ризик припадає по суті на працівника (виплати будуть меншими за очікувані) та інвестиційний ризик (інвестованих активів буде недостатньо для забезпечення очікуваних виплат).
- 29 Прикладами випадків, коли зобов'язання суб'єкта господарювання не обмежується сумою, яку він погоджується внести до фонду, є обставини, за яких суб'єкт господарювання має юридичне або конструктивне зобов'язання, що виникає завдяки:

- а) формулі виплат (згідно з програмою), яка не прив'язана виключно до суми внесків та вимагає від суб'єкта господарювання здійснювати подальші внески, якщо у формулі виплат (згідно з програмою) недостатньо активів для здійснення виплат;
 - б) гарантії (або непрямій через програму, або прямій) установленого рівня прибутку від внесків; або
 - в) тій неофіційній практиці, яка спричиняє виникнення конструктивного зобов'язання. Наприклад, конструктивне зобов'язання може виникнути в разі наявності у суб'єкта господарювання досвіду підвищення виплат колишнім працівникам для того, щоб не відставати від інфляції, навіть якщо стосовно цього не існує юридичного зобов'язання.
- 30 Згідно з програмами з визначеними виплатами:
- а) зобов'язання суб'єкта господарювання – надавати узгоджені виплати теперішнім та колишнім працівникам;
 - б) по суті, на суб'єкта господарювання припадає актуарний ризик (витрати на виплати будуть більшими за очікувані) та інвестиційний ризик. Якщо актуарний або інвестиційний досвід є гіршим від очікуваного, зобов'язання суб'єкта господарювання можуть збільшуватися.
- 31 В параграфах 32-49 пояснюється розмежування програм з визначеним внеском та програм з визначеними виплатами у контексті програм за участю кількох працедавців, програм з визначеними виплатами, які поділяють ризики між суб'єктами господарювання під спільним контролем, державних програм та застрахованих виплат.

Програми за участю кількох працедавців

- 32 Суб'єктові господарювання слід класифікувати програми за участю кількох працедавців як програми з визначеним внеском або програми з визначеними виплатами згідно з умовами програми (включаючи будь-яке конструктивне зобов'язання, яке виходить за межі офіційних умов).
- 33 Якщо суб'єкт господарювання бере участь у програмі з визначеними виплатами за участю кількох працедавців, то, якщо не застосовується параграф 34, він має:
- а) обліковувати свою пропорційну частку зобов'язання за визначеними виплатами, активів програми та витрат, пов'язаних з програмою, так само, як і будь-яку іншу програму з визначеними виплатами;
 - б) розкривати інформацію, яку вимагають параграфи 135–148 (за винятком параграфа 148г)).
- 34 Якщо суб'єкт господарювання не має достатньої інформації для застосування обліку за визначеною виплатою до програми з визначеними виплатами за участю кількох працедавців, йому слід:
- а) вести облік програми згідно з параграфами 51 та 52 так, ніби вона є програмою з визначеним внеском; та
 - б) розкривати інформацію, яка вимагається в параграфі 148.
- 35 Один із прикладів програми з визначеними виплатами за участю кількох працедавців наведено далі:
- а) програма фінансується на основі сплати з поточних надходжень: внески встановлюються на рівні, який, як очікується, буде достатнім для здійснення виплат, строк яких настає в тому самому періоді; а майбутні виплати, зароблені протягом поточного періоду, будуть сплачені з майбутніх внесків;
 - б) виплати працівникам визначаються за строком надання ними послуг, і в суб'єктів господарювання – учасників програми немає жодних реальних способів вийти з програми без сплати внеску за виплати, зароблені працівниками до дати виходу з програми. Така програма створює актуарний ризик для суб'єкта господарювання: якщо остаточні витрати на виплати, вже зароблені на кінець звітного періоду, є більшими за очікувані, суб'єкт господарювання буде зобов'язаним або збільшити свої внески, або переконати працівників погодитися на зменшення виплат. Отже, така програма є програмою з визначеними виплатами.
- 36 Якщо є достатньо інформації про програму з визначеними виплатами за участю кількох працедавців, то суб'єкт господарювання обліковує свою пропорційну частку зобов'язання за визначеними виплатами, активи програми та витрат по закінченні трудової діяльності, пов'язані з програмою, так само, як в рамках будь-якої іншої програми з визначеними виплатами. Проте суб'єкт господарювання

може не мати можливості достатньо достовірно визначити з метою обліку свою частку у фінансовому стані та результатах діяльності програми. Це може статися, якщо:

а) суб'єкти господарювання – учасники програми наражаються на актуарні ризики, пов'язані із теперішніми та колишніми працівниками інших суб'єктів господарювання, у результаті чого немає послідовної та достовірної основи для розподілу зобов'язань, активів програми та витрат між окремими суб'єктами господарювання – учасниками програми,

або

б) суб'єкт господарювання не має доступу до інформації про програму, яка задовольняє вимоги цього Стандарту

У таких випадках суб'єкт господарювання веде облік програми так, ніби вона є програмою з визначеним внеском, та розкриває інформацію, що її вимагає параграф 148.

37 Між програмою за участю кількох працедавців та її учасниками може існувати контрактна угода, що визначає, яким чином надлишок коштів за програмою буде розподілятися між учасниками (або яким чином буде фінансуватися дефіцит коштів). Учасник програми за участю кількох працедавців з такою угодою, який веде облік такої програми як програми з визначеним внеском згідно з параграфом 34, повинен визнавати актив та зобов'язання, що виникає внаслідок контрактної угоди, та відповідні результуючі доходи та витрати у звіті про прибутки та збитки.

Ілюстративний приклад до параграфа 37

Суб'єкт господарювання бере участь у програмі за участю кількох працедавців з визначеними виплатами, що не проводить оцінок програми на основі МСБО 19. Отже, він веде облік програми, ніби вона є програмою з визначеним внеском. Оцінка фінансування не на основі МСБО 19 показує дефіцит коштів за програмою в сумі 100 мільйонів ВО². Згідно з угодою, у програмі погоджений графік внесків працедавців-учасників, згідно з яким дефіцит буде покритий протягом наступних п'яти років. Загальною сумою внесків суб'єкта господарювання за цим договором становить 8 мільйонів ВО.

Суб'єкт господарювання визнає зобов'язання щодо внесків, скориговане з урахуванням вартості грошей у часі, та еквівалентну суму витрат у звіті про прибутки та збитки.

38 Програми за участю кількох працедавців відрізняються від програм групового управління. Програма групового управління – це просто сукупність програм одного працедавця, об'єднаних для того, щоб дати змогу працедавцям-учасникам об'єднати свої активи з метою інвестицій та з скорочення адміністративних витрат і витрат на управління інвестиціями, але вимоги різних працедавців розділяються для отримання виплат саме їхніми працівниками. Програми групового управління не викликають жодних особливих проблем у сфері обліку, оскільки в розпорядженні завжди є інформація для того, щоб розглядати їх як будь-яку іншу програму за участю одного працедавця, а також оскільки такі програми не наражають суб'єкти господарювання-учасники на актуарні ризики, пов'язані з теперішніми та колишніми працівниками інших суб'єктів господарювання. Визначення цього Стандарту вимагають від суб'єкта господарювання класифікувати програму групового управління як програму з визначеним внеском або як програму з визначеними виплатами до залежно від умов програми (включаючи будь-яке конструктивне зобов'язання, яке виходить за межі офіційних умов).

39 Визначаючи час визнання та спосіб оцінки зобов'язання, пов'язаного зі згортанням програми з визначеними виплатами за участю кількох працедавців або виходом суб'єкта господарювання з програми з визначеними виплатами за участю кількох працедавців, суб'єкт господарювання має застосовувати МСБО 37 "Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи".

² У цьому Стандарті грошові суми деноміновані у "валютних одиницях (ВО)".

Програми з визначеними виплатами, за якими ризики розподіляються між суб'єктами господарювання під спільним контролем

- 40 Програми з визначеними виплатами, за якими ризики розподіляються між суб'єктами господарювання під спільним контролем (наприклад, між материнським та його дочірніми підприємствами), не є програмами за участю кількох працедавців.
- 41 Суб'єкт господарювання – учасник такої програми повинен отримати інформацію про програму в цілому, оцінену згідно з цим Стандартом на основі припущень, що застосовуються до програми в цілому. В разі наявності контрактної угоди або заявленої політики щодо віднесення на окремі суб'єкти господарювання групи чистої вартості програми з визначеними виплатами в цілому, оціненої згідно з цим Стандартом, на окремі компанії групи, суб'єкт господарювання повинен визнати у своїх окремих фінансовій звітності віднесу таким чином чисту вартість програми з визначеними виплатами. В разі відсутності такої програми або політики чиста вартість програми з визначеними виплатами повинна визнаватись в окремих фінансовій звітності компанії групи, яка юридично є фінансуючим працедавцем у програмі. Інші компанії групи повинні відобразити у своїх окремих фінансовій звітності вартість, що дорівнює їх внеску, який підлягає сплаті за період.
- 42 Участь у такій програмі є операцією з пов'язаними сторонами для кожного окремого суб'єкта господарювання групи. Отже, суб'єкт господарювання розкриває у своїх окремих або індивідуальній фінансовій звітності інформацію, що її вимагає параграф 149.

Державні програми

- 43 Суб'єктові господарювання слід обліковувати державну програму так само, як і програму за участю кількох працедавців (див. параграфи 32–39).
- 44 Створення державних програм обумовлено законодавством і стосується всіх суб'єктів господарювання (або всіх суб'єктів господарювання певної категорії, наприклад, конкретної галузі), управління ними здійснюють національні або місцеві державні органи або інші органи (наприклад, незалежне агентство, створене спеціально з цією метою), які не підлягають контролю або впливу з боку суб'єкта господарювання, який звітує. Деякі програми, створені суб'єктом господарювання, передбачають як обов'язкові виплати, що замінюють виплати, які так чи інакше були б надані згідно з державною програмою, так і додаткові добровільні виплати. Такі програми не є державними програмами.
- 45 Державні програми характеризуються як програми з визначеним внеском або з визначеними виплатами залежно від зобов'язань суб'єкта господарювання за програмою. Багато державних програм фінансуються на основі поточних надходжень: внески встановлюються на такому рівні, який, як очікується, буде достатнім для здійснення необхідних виплат, строк сплати яких настає в той самий період; майбутні виплати, зароблені протягом поточного періоду, сплачуватимуться з майбутніх внесків. Однак за багатьма державними програмами, суб'єкт господарювання не має юридичного або конструктивного зобов'язання щодо здійснення цих майбутніх виплат: єдиним його зобов'язанням є сплата внесків тоді, коли настає строк їх сплати, і якщо суб'єкт господарювання звільняє учасників державної програми, в нього не буде зобов'язання здійснювати виплати, зароблені його власними працівниками у попередні роки. З цієї причини державні програми, як правило, визначаються як програми з визначеним внеском. Проте, коли державна програма є програмою з визначеними виплатами, суб'єкт господарювання застосовує параграфи 32–39.

Застраховані виплати

- 46 Суб'єкт господарювання може сплачувати страхові внески для фінансування програми виплат по закінченні трудової діяльності. Суб'єктові господарювання слід розглядати таку програму як програму з визначеним внеском, якщо у суб'єкта господарювання не буде (або непрямо через програму, або прямо) юридичного або конструктивного зобов'язання щодо:
- а) здійснення виплат прямо працівникам, коли настає строк сплати,
або

- б) сплати подальших внесків, якщо страховик не здійснює всі майбутні виплати працівникам, пов'язані з наданням послуг працівниками в поточному і попередньому періодах.

Якщо в суб'єкта господарювання залишається таке юридичне або конструктивне зобов'язання, йому слід розглядати цю програму як програму з визначеними виплатами.

- 47 Виплати, застраховані страховим полісом, не повинні безпосередньо або автоматично відноситися до зобов'язань суб'єкта господарювання щодо виплат працівникам. Програми виплат по закінченні трудової діяльності зі страховими полісами підлягають такому самому розмежуванню між бухгалтерським обліком та фінансуванням, як інші фінансовані програми.
- 48 Якщо суб'єкт господарювання фінансує зобов'язання щодо виплат по закінченні трудової діяльності шляхом внесків до страхового полісу, згідно з яким у суб'єкта господарювання (або непрямо через програму, або прямо, через механізм встановлення майбутніх страхових внесків, або через стосунки пов'язаної сторони зі страховиком) залишається юридичне або конструктивне зобов'язання, то сума сплати страхових внесків не дорівнює виплатам за угодою з визначеним внеском. У такому разі суб'єкт господарювання:
- обліковує кваліфікований страховий поліс як актив програми (див. параграф 8);
 - визнає інші страхові поліси як права на відшкодування (якщо поліси відповідають критерію у параграфі 116).
- 49 Якщо страховий поліс виписаний на ім'я конкретного учасника або групи учасників програми і суб'єкт господарювання не має жодного юридичного або конструктивного зобов'язання щодо покриття будь-якого збитку за контрактом, то суб'єкт господарювання не зобов'язаний здійснювати виплати працівникам, а цілковиту відповідальність щодо здійснення виплат несе страховик. Сплата фіксованих страхових внесків згідно з таким контрактом є, за своєю сутністю, розрахунком за заборгованістю щодо виплат працівникам, а не інвестицією з метою виконання цього зобов'язання. Отже, суб'єкт господарювання більше не має ні активу, ні зобов'язання. Таким чином, суб'єкт господарювання розглядає такі внески як виплати до програми з визначеним внеском.

Виплати по закінченні трудової діяльності: програми з визначеним внеском

- 50 Облік програм з визначеним внеском простий, оскільки зобов'язання суб'єкта господарювання, що звітує, за кожний період визначаються сумами, які слід внести за цей період. Отже, як наслідок, жодних актуарних припущень для оцінки зобов'язань чи витрат не треба, і можливості для будь-якого актуарного прибутку або збитку немає. Більше того, зобов'язання оцінюються на недисконтованій основі, крім випадків, коли вони не очікується, що вони будуть погашені у повному обсязі протягом дванадцяти місяців після закінчення річного звітного періоду, у якому працівники надають відповідні послуги.

Визнання та оцінка

- 51 Якщо працівник надав послуги суб'єктові господарювання протягом періоду, то суб'єктові господарювання слід визнати внески, що підлягають сплаті до програми з визначеним внеском в обмін на цю послугу:
- як зобов'язання (нараховані витрати) після вирахування будь-якого вже сплаченого внеску. Якщо вже сплачений внесок перевищує внесок, що підлягає сплаті за надання послуг до кінця звітного періоду, суб'єктові господарювання слід визнавати це перевищення як актив (сплачені авансом витрати) тією мірою, якою цей аванс приведе, наприклад, до зменшення майбутніх платежів або грошового відшкодування;
 - як витрати, якщо інший МСФЗ не вимагає або не дозволяє включення виплат у собівартість активу (див., наприклад, МСБО 2 та МСБО 16).
- 52 Якщо не очікується, що внески до програми з визначеним внеском будуть погашені у повному обсязі протягом дванадцяти місяців після закінчення річного звітного періоду, у якому працівники надають відповідні послуги, їх слід дисконтувати з використанням ставки дисконту, визначеної в параграфі 83.

Розкриття інформації

- 53 Суб'єктові господарювання слід розкривати суму, визнану як витрати для програм із визначеним внеском.
- 54 Якщо цього вимагає МСБО 24, суб'єкт господарювання розкриває інформацію про внески до програм з визначеним внеском для провідного управлінського персоналу.

Виплати по закінченні трудової діяльності: програми з визначеними виплатами

- 55 Облік програм з визначеними виплатами є складним, оскільки для оцінки зобов'язань та витрат потрібні актуарні припущення, а також є можливість актуарних прибутків та збитків. Більше того, зобов'язання оцінюються на дисконтованій основі, тому що їх можна погасити через багато років після надання відповідних послуг працівниками.

Визнання та оцінка

- 56 Програми з визначеними виплатами можуть бути нефінансовані або фінансовані повністю чи частково внесками суб'єкта господарювання (а інколи і його працівників) до господарської одиниці (суб'єкта господарювання) або фонду, який юридично відокремлений від суб'єкта господарювання, що звітує, та з якого здійснюються виплати працівникам. Здійснення фінансованих виплат тоді, коли настає строк сплати, залежить не лише від фінансового стану та результатів інвестиційної діяльності фонду, а й від спроможності суб'єкта господарювання та його бажання відшкодувати будь-який дефіцит активів фонду. Таким чином, суб'єкт господарювання, по суті, бере на себе актуарні та інвестиційні ризики, пов'язані з програмою. Отже, витрати, визнані для програми з визначеними виплатами, не обов'язково будуть сумою внеску, який підлягає сплаті за певний період.
- 57 Облік суб'єктом господарювання програми з визначеними виплатами включає такі кроки:
- а) визначення дефіциту або надлишку. Сюди входить:
 - (i) використання актуарного метода, метода нарахування прогнозованих одиниць, які дають змогу достовірно оцінити остаточну вартість для суб'єкта господарювання виплати, що її заробили працівники в обмін на свої послуги у поточному та попередніх періодах (див. параграфи 67–69). Для цього суб'єктові господарювання треба визначити, яка частка виплат відноситься до поточного та попередніх періодів (див. параграфи 70–74), та попередньо оцінити (актуарні припущення) демографічні змінні (такі як плінність та смертність працівників) і фінансові змінні (такі як майбутні збільшення заробітної плати та витрат на медичне обслуговування), які впливатимуть на вартість виплат (див. параграфи 75–98);
 - (ii) дисконтування цих виплат з метою визначення теперішньої вартості зобов'язання за визначеними виплатами та вартості поточних послуг (див. параграфи 67–69 та 83–86);
 - (iii) віднімання справедливої вартості будь-яких активів програми (див. параграфи 113–115) з теперішньої вартості зобов'язання за визначеною виплатою.
 - б) визначення величини чистого зобов'язання (активу) за визначеною виплатою як суми дефіциту або надлишку, визначеної в а), скоригованої з урахуванням впливу обмеження чистого активу за визначеною виплатою "стелею" активу (див. параграф 64);
 - в) визначення сум, які мають бути визнані у прибутку або збитку:
 - (i) вартості поточних послуг (див. параграфи 70–74);
 - (ii) вартості будь-яких раніше наданих послуг, а також прибуток або збиток від розрахунку (див. параграфи 99–112);
 - (iii) чистий відсоток за чистим зобов'язанням (активом) за визначеною виплатою (див. параграфи 123–126);
 - г) визначення перецінок чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою, які мають бути визнані в іншому сукупному доході, до яких належать:
 - (i) актуарні прибутки або збитки (див. параграфи 128 та 129);
 - (ii) прибуток від активів програми, за винятком сум, включених до чистого відсотка за чистим зобов'язанням (активом) за визначеною виплатою (див. параграф 130); та

- (iii) будь-яка зміна впливу "стелі" актива (див. параграф 64), за винятком сум, включених до чистого відсотка за чистим зобов'язанням (активом) за визначеною виплатою.

Якщо суб'єкт господарювання має більше однієї програми з визначеними виплатами, то суб'єкт господарювання застосовує ці процедури до кожної суттєвої програми окремо.

- 58** Суб'єкт господарювання має визначати чисте зобов'язання (актив) за визначеними виплатами з достатньою регулярністю таким чином, щоб суми, визнані у фінансовій звітності, суттєво не відрізнялися від сум, які були б визначені на кінець звітного періоду.
- 59 Цей Стандарт заохочує, але не вимагає, щоб суб'єкт господарювання залучав кваліфікованого актуарія для оцінки всіх суттєвих зобов'язань щодо виплат по закінченні трудової діяльності. З практичних причин суб'єкт господарювання може запросити кваліфікованого актуарія детально оцінити зобов'язання до кінця звітного періоду. Однак результати цього оцінювання оновлюються з урахуванням будь-яких суттєвих операцій та інших істотних змін обставин (включаючи зміни ринкових цін та ставок відсотка), які відбулися до кінця звітного періоду.
- 60 В деяких випадках оцінки, середні значення та приблизні розрахункові значення можуть надати достовірне наближення детальних розрахунків, проілюстрованих у цьому Стандарті.

Облік конструктивного зобов'язання

- 61** Суб'єкт господарювання має обліковувати не лише свої юридичні зобов'язання згідно з офіційними умовами програми з визначеними виплатами, а й будь-які конструктивні зобов'язання, які виникають у результаті неофіційної практики діяльності суб'єкта господарювання. Неофіційна практика діяльності приводить до виникнення конструктивних зобов'язань тоді, коли в суб'єкта господарювання немає жодної реальної альтернативи, крім здійснення виплат працівникам. Прикладом конструктивного зобов'язання є випадок, коли зміна неофіційної практики діяльності суб'єкта господарювання призводить до неприйняттого порушення його взаємовідносин з працівниками.
- 62 Офіційні умови програми з визначеними виплатами можуть дозволяти суб'єктові господарювання припинити виконання його зобов'язань згідно з програмою. Однак для суб'єкта господарювання, як правило, важко відмінити здійснення програми, якщо він бажає зберегти своїх працівників. Отже, якщо немає доказів протилежного, облік виплат по закінченні трудової діяльності припускає, що суб'єкт господарювання, який на поточний момент обіцяє надати такі виплати, продовжить чинити так само протягом періоду трудової діяльності, що залишився працівникам до виходу на пенсію.

Звіт про фінансовий стан

- 63** Суб'єкт господарювання має визнавати чисте зобов'язання (актив) з визначеними виплатами у звіті про фінансовий стан.
- 64** Коли суб'єкт господарювання має надлишок у програмі з визначеними виплатами, то він оцінює чистий актив за визначеною виплатою за меншою з таких двох величин:
- надлишок у програмі з визначеними виплатами; та
 - "стеля" актива, визначена з використанням дисконтної ставки, визначеної в параграфі 83.
- 65 Чистий актив за визначеною виплатою може виникати, якщо програма з визначеними виплатами була надмірно фінансована або якщо виник актуарний прибуток. Суб'єкт господарювання визнає чистий актив за визначеною виплатою у таких випадках, оскільки:
- суб'єкт господарювання контролює ресурс, який дає змогу використовувати цей надлишок для створення майбутніх вигід;
 - цей контроль є результатом минулих подій (внесків, сплачених суб'єктом господарювання, та послуг, наданих працівником);
 - майбутні економічні вигоди доступні суб'єктові господарювання у формі скорочення майбутніх внесків або повернення грошових коштів безпосередньо суб'єктові господарювання чи непрямо іншій програмі з дефіцитом коштів. "Стелею" актива є теперішня вартість таких майбутніх виплат.

Визнання та оцінка: теперішня вартість зобов'язань за визначеними виплатами та вартість поточних послуг

- 66 Остаточна вартість програми з визначеними виплатами може зазнавати впливу різних змінних, таких як розмір остаточної заробітної плати, плінність та смертність працівників, внески працівників тенденції витрат на медичне обслуговування. Остаточна вартість програми є невизначеною, і ця невизначеність, імовірно, зберігатиметься тривалий час. Для того щоб оцінити теперішню вартість зобов'язань згідно з програмою виплат по закінченні трудової діяльності та пов'язану з ними вартість поточних послуг, треба:
- застосовувати метод актуарної оцінки (див. параграфи 67–69);
 - віднести виплати до періодів надання послуг (див. параграфи 70–74);
 - зробити актуарні припущення (див. параграфи 75–98).

Метод актуарної оцінки

- 67 Суб'єктові господарювання слід використовувати метод нарахування прогнозованих одиниць для визначення теперішньої вартості своїх зобов'язань за визначеними виплатами та відповідну вартість поточних послуг, а також, якщо це необхідно, вартість раніше наданих послуг.
- 68 Метод нарахування прогнозованих одиниць (інколи його називають методом нарахованої виплати, розподіленої пропорційно на період надання послуг, або методом “виплати/кількість років надання послуг”) розглядає кожен період надання послуг як такий, що веде до виникнення права на додаткову одиницю виплати (див. параграфи 70–74), та оцінює кожен одиницю окремо з метою формування остаточного зобов'язання (див. параграфи 75–98).

Ілюстративний приклад до параграфа 68					
Разова виплата підлягає сплаті після закінчення надання послуг і дорівнює 1 відсоткові кінцевої заробітної плати за кожен рік надання послуг. Заробітна плата за рік 1 дорівнює 10000, і припускається, що вона зростатиме на 7 відсотків (складний відсоток) за кожний рік. Використана ставка дисконту дорівнює 10 відсотків щорічно. Наступна таблиця показує, як формується зобов'язання щодо працівника, який, як очікується, звільниться наприкінці року 5, припускаючи, що не відбудеться жодних змін в актуарних припущеннях. Для спрощення в цьому прикладі зігноровано додаткове коригування, необхідне для відображення ймовірності того, що цей працівник може залишити суб'єкт господарювання раніше або пізніше вказаної дати.					
<i>Рік</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
	<i>VO</i>	<i>VO</i>	<i>VO</i>	<i>VO</i>	<i>VO</i>
<i>Виплати, що їх розподіляють на:</i>					
<i>– попередні роки</i>	<i>0</i>	<i>131</i>	<i>262</i>	<i>393</i>	<i>524</i>
<i>– поточний рік (1% остаточної заробітної плати)</i>	<i>131</i>	<i>131</i>	<i>131</i>	<i>131</i>	<i>131</i>
<i>– поточний та попередні роки</i>	<i>131</i>	<i>262</i>	<i>393</i>	<i>524</i>	<i>655</i>
<i>Зобов'язання на початок</i>	<i>–</i>	<i>89</i>	<i>196</i>	<i>324</i>	<i>476</i>

Ілюстративний приклад до параграфа 68					
<i>періоду</i>					
Ставка відсотка 10%	–	9	20	33	48
Вартість поточних послуг	89	98	108	119	131
Зобов'язання на кінець періоду	89	196	324	476	655
Примітки:					
1.	<i>Зобов'язання на початок періоду є теперішньою вартістю виплат, що їх розподіляють на попередні роки.</i>				
2.	<i>Вартість поточних послуг є теперішньою вартістю виплат, що їх розподіляють на поточний рік.</i>				
3.	<i>Зобов'язання на кінець періоду є теперішньою вартістю виплат, що їх розподіляють на поточний та попередні роки.</i>				

- 69 Суб'єкт господарювання дисконтує повну суму зобов'язання з виплат по закінченні трудової діяльності, навіть якщо очікується, що розрахунок за частиною зобов'язання здійснений протягом дванадцяти місяців після звітного періоду.

Віднесення виплат до періодів надання послуг

- 70 Визначаючи теперішню вартість своїх зобов'язань за визначеними виплатами та відповідну вартість поточних послуг, а також (якщо це доречно) вартість раніше наданих послуг, суб'єктові господарювання слід відносити виплати до періодів надання послуг згідно з формулою надання виплат за програмою. Проте, якщо надання послуг працівником у наступні роки призведе до значно вищого рівня виплат, аніж у попередні роки, суб'єктові господарювання слід відносити виплати на прямолінійній основі:

- з дати, коли послуги працівника вперше спричиняють здійснення виплат згідно з програмою (незалежно від того, чи впливає на розмір виплат подальше надання послуг);
- до дати, коли подальше надання послуг не приведе до значної суми майбутніх виплат згідно з програмою, крім випадків підвищення заробітної плати в майбутньому.

- 71 За методом нарахування прогнозованих одиниць суб'єкт господарювання має відносити виплати до поточного періоду (з метою визначення вартості поточних послуг) та до поточного і попередніх періодів (з метою визначення теперішньої вартості зобов'язань за визначеними виплатами). Суб'єкт господарювання відносить виплати до періодів, коли виникає зобов'язання надавати виплати по закінченні трудової діяльності. Таке зобов'язання виникає під час надання працівником послуг в обмін на виплати по закінченні трудової діяльності, що їх суб'єкт господарювання очікує сплатити в майбутніх звітних періодах. Актуарні методи дають суб'єктові господарювання змогу оцінювати таке зобов'язання зі ступенем достовірності, достатнім для обґрунтування визнання зобов'язання.

Ілюстративні приклади до параграфа 71	
1.	Програма з визначеними виплатами передбачає разову виплату сумою 100 ВО, яка підлягає сплаті при виході на пенсію за кожен рік надання послуг. <i>Виплата сумою 100 ВО відноситься до кожного року. Вартість поточних послуг є теперішньою вартістю суми 100 ВО. Теперішня вартість зобов'язання за визначеною виплатою є теперішньою вартістю суми 100 ВО, помноженою на кількість років надання послуг до кінця звітного періоду.</i> <i>Якщо виплата підлягає сплаті відразу після того, як працівник залишає суб'єкт</i>

Ілюстративні приклади до параграфа 71	
	<i>господарювання, вартість поточних послуг та теперішня вартість зобов'язання за визначеною виплатою відображають дату, коли працівник, як очікується, звільниться. Тобто завдяки впливу дисконтування вони є меншими, ніж суми, які були б визначені, якби працівник звільнився на кінець звітного періоду.</i>
2.	Програма передбачає місячну пенсію у розмірі 0,2 відсотка від суми кінцевої заробітної плати за кожен рік надання послуг. Пенсія підлягає сплаті після досягнення працівником віку 65 років. <i>Виплата, що дорівнює теперішній вартості (на очікувану дату виходу на пенсію) щомісячної пенсії у розмірі 0,2 відсотка оціненої остаточної заробітної плати, яка підлягає сплаті, починаючи з очікуваної дати виходу на пенсію до очікуваної дати смерті, відноситься до кожного року надання послуг. Вартість поточних послуг є теперішньою вартістю цієї виплати. Теперішня вартість зобов'язання за визначеною виплатою є теперішньою вартістю виплат щомісячної пенсії у розмірі 0,2 відсотка остаточної заробітної плати, помноженою на кількість років надання послуг до кінця звітного періоду. Вартість поточних послуг і теперішня вартість зобов'язання за визначеною виплатою дисконтуються, оскільки виплати пенсій починаються після 65 років.</i>

- 72 Надання працівником послуг спричиняє виникнення зобов'язання за програмою з визначеними виплатами, навіть якщо виплати залежать від майбутньої трудової діяльності працівника (іншими словами, вони не гарантовані). Надання послуг працівником до дати гарантії спричиняє виникнення конструктивного зобов'язання, оскільки в кінці кожного наступного звітного періоду зменшується сума майбутніх послуг, що їх працівник має надати до того, як він отримає право на виплати. Оцінюючи своє зобов'язання за визначеними виплатами, суб'єкт господарювання розглядає ймовірність того, що деякі працівники можуть не відповідати вимогам щодо гарантування пенсій. Так само, хоча деякі виплати по закінченні трудової діяльності (наприклад, виплати на медичне обслуговування по закінченні трудової діяльності) підлягають сплаті лише якщо відбувається певна визначена подія тоді, коли працівник уже не працює, зобов'язання виникає під час того, як працівник надає послуги, що дадуть йому право на отримання виплат за умови, що певна визначена подія відбудеться. Ймовірність того, що певна визначена подія відбудеться, впливає на оцінку зобов'язання, але не встановлює самий факт існування зобов'язання.

Ілюстративні приклади до параграфа 72	
1.	Згідно з програмою, здійснюється виплата сумою 100 ВО за кожен рік надання послуг. Виплати стають гарантованими після десяти років надання послуг. <i>Виплата сумою 100 ВО відноситься до кожного року. У кожному з перших десяти років вартість поточних послуг та теперішня вартість зобов'язання відображають ймовірність того, що працівник може не надавати послуги протягом повних десяти років.</i>
2.	Згідно з програмою, здійснюється виплата сумою 100 ВО за кожен рік надання послуг, виключаючи надання послуг до 25-річного віку. Виплати стають гарантованими негайно. <i>Виплати не відносяться до періоду надання послуг до 25-річного віку, оскільки надання послуг до цієї дати не дає права на отримання виплат (умовних або безумовних). Виплати сумою 100 відносяться до кожного наступного року.</i>

- 73 Зобов'язання збільшується до дати, коли подальше надання послуг працівником не приведе до будь-якої суттєвої суми подальших виплат. Отже, усі виплати відносяться до періодів, що закінчуються на цю дату або раніше. Виплати відносяться до кожного окремого облікового періоду згідно з формулою виплат програми. Проте, якщо надання послуг працівником у подальші роки спричинить значно вищий рівень виплат, ніж у попередні роки, суб'єкт господарювання відносить виплати на прямолінійній основі до дати, коли подальше надання послуг працівником більше не буде спричиняти значні суми подальших виплат. Це відбувається тому, що надання послуг працівником протягом усього періоду в будь-якому випадку приведе до виплат на такому підвищеному рівні.

Ілюстративні приклади до параграфа 73

1. Згідно з програмою, здійснюється разова виплата сумою 1000 ВО, яка стає гарантованою після десяти років надання послуг. Програма не передбачає здійснення подальших виплат за подальше надання послуг.
Виплату сумою 100 ВО (1000 ВО поділити на десять) відносять до кожного з перших десяти років. В кожному з перших десяти років вартість поточних послуг відображає ймовірність того, що працівник може не надавати послуги протягом повних десяти років. Цю виплату до наступних років не відносять.

2. Згідно з програмою, здійснюється разова виплата сумою 2000 ВО всім працівникам, які у віці 55 років продовжують працювати після 20 років надання послуг, або тим, які у віці 65 років продовжують працювати, – незалежно від стажу.
*Для тих працівників, які починають працювати у суб'єкті господарювання до досягнення 35-річного віку, виплати за послуги, згідно з програмою, вперше здійснюються після досягнення ними віку 35 років (працівник може звільнитися у віці 30 років та повернутися до суб'єкта господарювання у віці 33 років, що не матиме жодного впливу на суму чи на час отримання виплат). Такі виплати залежать від подальшого надання послуг. Надання послуг після 55-річного віку також не приводить до суттєвої суми подальших виплат. Для таких працівників суб'єкт господарювання відносить виплату сумою 100 ВО (2000 ВО поділити на двадцять) до кожного року, починаючи від 35-річного до 55-річного віку.
Для тих працівників, які починають працювати у віці від 35 до 45 років, надання послуг протягом більше ніж 20 років не приведе до суттєвої суми подальших виплат. Для таких працівників суб'єкт господарювання відносить виплату сумою 100 (2000 поділити на двадцять) до кожного з перших двадцяти років.
Для працівника, який починає працювати у віці 55 років, надання послуг протягом більше ніж 10 років не приведе до суттєвої суми подальших виплат. Для такого працівника суб'єкт господарювання відносить виплату сумою 200 ВО (2000 ВО поділити на десять) до кожного з перших десяти років.
Для всіх працівників вартість поточних послуг та теперішня вартість зобов'язання відображає ймовірність того, що працівник може не надавати послуги протягом повного необхідного строку.*

3. Згідно з програмою виплат працівникам на медичне обслуговування по закінченні трудової діяльності, відшкодовується 40 відсотків витрат працівника на медичне обслуговування після закінчення трудової діяльності, якщо працівник звільняється після більше десяти і менше двадцяти років надання послуг, та 50 відсотків таких витрат, якщо працівник звільняється після двадцяти або більше років надання послуг.
Згідно з формулою виплат програми, суб'єкт господарювання відносить 4% теперішньої вартості очікуваних витрат на медичне обслуговування (40 відсотків поділити на десять) до кожного з перших десяти років та 1 відсоток (10 відсотків поділити на десять) до кожного з других десяти років. Вартість поточних послуг кожного року відображає ймовірність того, що працівник може не надавати послуги протягом повного необхідного строку, щоб заробити частину виплат або всі виплати. Для працівників, які, як очікується, звільняться протягом 10-річного строку, віднесення виплат не здійснюється.

4. Згідно з програмою виплат працівникам по закінченні трудової діяльності на медичне обслуговування, відшкодовується 10 відсотків витрат працівника на медичне обслуговування після закінчення трудової діяльності, якщо працівник звільняється після більше десяти і менше двадцяти років надання послуг, та 50 відсотків таких витрат, якщо працівник звільняється після двадцяти або більше років надання послуг.
Надання послуг у подальші роки спричинить значно вищий рівень виплат, ніж у попередні роки. Отже, для працівників, які, як очікується, звільняться після двадцяти або більше років, суб'єкт господарювання відносить виплати на пряолінійній основі згідно з параграфом 71. Надання послуг протягом більше двадцяти років не приведе до суттєвого підвищення суми подальших виплат. Отже, виплата, віднесена до кожного з перших

Ілюстративні приклади до параграфа 73

двадцяти років, дорівнює 2,5 відсоткам теперішньої вартості очікуваних витрат на медичне обслуговування (50 відсотків поділити на двадцять).

Для працівників, які, як очікується, звільняться між 10 та 20 роками, виплати, віднесені до кожного з перших десяти років, дорівнюють 1 відсоток теперішньої вартості очікуваних витрат на медичне обслуговування.

Для таких працівників виплати не відносяться до періоду надання послуг від закінчення десятого року та прогнозованою датою звільнення.

Для працівників, які, як очікується, звільняться протягом десяти років, віднесення виплат не здійснюється.

- 74 Якщо сума виплат є постійною пропорційною часткою кінцевої заробітної плати при звільненні на пенсію за кожний рік надання послуг, то майбутні збільшення заробітної плати впливатимуть на суму, необхідну для розрахунку за наявним зобов'язанням за послуги до кінця звітного періоду, але не створюватимуть додаткового зобов'язання. Отже:
- а) за параграфом 70б), збільшення заробітної плати не спричиняє подальших виплат, навіть якщо сума виплат залежить від остаточної заробітної плати;
 - б) сума виплат, віднесена до кожного періоду, є постійною пропорційною часткою заробітної плати, від якої залежать ці виплати.

Ілюстративний приклад до параграфа 74

Працівники отримують право на виплати у розмірі Звідсотків від кінцевої заробітної плати за кожний рік надання послуг до досягнення віку 55 років.

Виплати у розмірі Звідсотків від попередньо оціненої кінцевої заробітної плати відносяться до кожного року надання послуг до досягнення 55-річного віку. Згідно з програмою, після цієї дати подальше надання послуг працівником не призведе до значної суми подальших виплат. Після досягнення цього віку віднесення виплати до послуг не здійснюється.

Актуарні припущення

- 75 Актуарні припущення повинні бути неупередженими та взаємно сумісними.
- 76 Актуарні припущення є найбільш достовірними оцінками суб'єкта господарювання тих змінних, які визначатимуть остаточні витрати на забезпечення виплат по закінченні трудової діяльності. Актуарні припущення охоплюють:
- а) демографічні припущення щодо майбутніх характеристик теперішніх та колишніх працівників (та їхніх утриманців), які мають право на отримання виплат. Демографічні припущення розглядають такі питання:
 - i) смертність (див. параграфи 81 та 82);
 - ii) показники плинності кадрів, непрацевдатності та передчасного виходу на пенсію;
 - iii) пропорційна частка учасників програми, які мають утриманців, з правом на отримання виплат;
 - iv) пропорційна частка учасників програми, які оберуть кожен з можливих варіантів виплат, передбачених умовами програми; та
 - v) кількість заявок на медичні послуги за програмами медичного обслуговування;
 - б) фінансові припущення, які розглядають такі статті:
 - i) ставка дисконту (див. параграфи 83–86);
 - ii) рівні виплат за виключенням будь-яких витрат на виплати, які мають бути здійснені працівниками, та майбутня заробітна плата (див. параграфи 87–95);
 - iii) у разі виплат на медичне обслуговування – майбутні витрати на медичне обслуговування, включаючи витрати на обробку заявок на медичне обслуговування (тобто витрати, які

будуть понесені у процесі проходження та вирішення заявок, в тому числі оплата юридичних послуг та послуг фахівця з перерахунку виплат) (див. параграфи 96–98); та

- iv) податки, які мають бути сплачені програмою за внесками, пов'язаними з послугою до звітної дати, або за виплатами внаслідок надання такої послуги.

- 77 Актуарні припущення є неупередженими, якщо вони не є ні необачними, ні надмірно консервативними.
- 78 Актуарні припущення є взаємно сумісними, якщо вони відображають економічні взаємовідносини між такими чинниками, як інфляція, зростання ставок заробітної плати та ставки дисконту. Наприклад, усі припущення, які залежать від конкретного рівня інфляції (такі як припущення щодо ставки відсотка та збільшення заробітної плати і виплат) у будь-який окремо взятий період у майбутньому, припускають однаковий рівень інфляції в цей період.
- 79 Суб'єкт господарювання визначає ставку дисконту та інші фінансові припущення в номінальному (встановленому) вираженні, якщо оцінка в реальному (скоригованому на інфляцію) вираженні не є достовірнішою, наприклад, за умов гіперінфляції економіки (див. МСБО 29 “Фінансова звітність в умовах гіперінфляції”) або якщо виплати залежать від індексації та існує достатньо розвинений ринок індексованих облігацій у тій самій валюті та з такими самими строками розрахунку.
- 80 Фінансові припущення мають базуватися на ринкових прогнозах (на кінець звітного періоду) за період, протягом якого має бути здійснений розрахунок за зобов'язанням.

Актуарні припущення: смертність

- 81 Суб'єкт господарювання має визначити свої припущення щодо смертності, посилаючись на свою найкращу оцінку смертності учасників програми як протягом трудової діяльності, так і після її звершення.
- 82 Щоб оцінити остаточну вартість виплати, суб'єкт господарювання бере до уваги очікувані зміни смертності, наприклад, змінюючи стандартні таблиці смертності з урахування удосконалених оцінок смертності.

Актуарні припущення: ставка дисконту

- 83 Ставку, що її використовують для дисконтування зобов'язань за виплатами по закінченні трудової діяльності (як фінансованих, так і нефінансованих), слід визначати за допомогою ринкової прибутковості (на кінець звітного періоду) корпоративних облігацій високої якості. Для валют, для яких немає розвиненого ринку корпоративних облігацій високої якості, використовують ринкову прибутковість (на кінець звітного періоду) державних облігацій, які повинні бути у цій валюті. Валюта та строки погашення корпоративних або державних облігацій повинні відповідати валюті та прогнозованому строку погашення зобов'язань за виплатами по закінченні трудової діяльності.
- 84 Актуарним припущенням, яке має суттєве значення, є ставка дисконту. Ставка дисконту відображає вартість грошей у часі, а не актуарний чи інвестиційний ризик. Крім того, ставка дисконту не відображає властивий конкретному суб'єктові господарювання кредитний ризик, який несуть кредитори суб'єкта господарювання, вона не відображає також ризик того, що майбутній досвід може відрізнятись від актуарних припущень.
- 85 Ставка дисконту відображає прогнозований час здійснення виплат. На практиці суб'єкт господарювання часто досягає цього шляхом застосування єдиної середньозваженої ставки дисконту, яка відображає прогнозований час, суму виплат та валюту, в якій вони підлягають сплаті.
- 86 У деяких випадках може не існувати розвиненого ринку облігацій з достатньо тривалим строком погашення, який би відповідав прогнозованому строку погашення всіх виплат. У таких випадках суб'єкт господарювання використовує поточні ринкові ставки з відповідним строком для дисконтування платежів з меншим строком погашення та оцінює ставку дисконту для платежів з тривалішим строком погашення шляхом екстраполяції поточних ринкових ставок за кривою прибутковості. Малоймовірно, що загальна теперішня вартість зобов'язання за визначеними виплатами буде особливо чутливою до ставки дисконту, застосованої до частки виплат, що підлягає сплаті після остаточного строку погашення наявних корпоративних чи державних облігацій.

АктUARні припущення: заробітна плата, виплати та витрати на медичне обслуговування

- 87 Суб'єкт господарювання оцінює свої зобов'язання за визначеною виплатою на основі, яка відображає таке:
- а) виплати, встановлені за умовами програми (або такі, що впливають з будь-яких конструктивних зобов'язань, які виходять за межі цих умов) на кінець звітного періоду; та
 - б) будь-які попередньо оцінені збільшення заробітної плати у майбутньому, що впливають на виплати, які мають бути виплачені;
 - в) вплив будь-якого обмеження участі працедавця у вартості майбутніх виплат;
 - г) внески працівників або третіх сторін, що зменшують остаточну вартість для суб'єкта господарювання таких виплат; та
 - г) попередньо оцінені майбутні зміни рівня будь-яких державних виплат, що впливають на виплати, які підлягають сплаті згідно з програмою з визначеними виплатами, якщо і тільки якщо:
 - і) ці зміни були введені в дію до кінця звітного періоду;
 - або
 - іі) дані минулих періодів або інші достовірні свідчення вказують на те, що ці державні виплати зміняться яким-небудь передбаченим чином, наприклад, відповідно до майбутніх змін загального рівня цін або загального рівня заробітної плати.
- 88 АктUARні припущення відображають майбутні зміни виплат, викладені в офіційних умовах програми (або у конструктивному зобов'язанні, яке виходить за межі цих умов) наприкінці звітного періоду. Це відбувається, наприклад, у таких випадках:
- а) у суб'єкта господарювання є минулий досвід збільшення виплат (наприклад, для зменшення впливу інфляції) і ніщо не вказує на те, що така практика зміниться в майбутньому,
 - б) суб'єкт господарювання зобов'язаний або згідно з офіційними умовами програми (чи конструктивним зобов'язанням, яке виходить за межі офіційних умов програми), або згідно з чинним законодавством використовувати будь-який надлишок коштів у програмі для виплат учасникам програми (див. параграф 108в)); або
 - в) виплати змінюються у відповідь на зміну цільового показника діяльності або іншого критерію. Наприклад, умови програми можуть стверджувати, що будуть виплачені зменшені виплати або що вимагатимуться додаткові внески працівників, якщо активів програми буде недостатньо. Оцінка цього зобов'язання відображає найкращу оцінку впливу цільового показника діяльності або іншого критерію.
- 89 АктUARні припущення не відображають майбутніх змін виплат, не встановлених офіційними умовами програми (або конструктивними зобов'язаннями) на кінець звітного періоду. Такі зміни впливатимуть на:
- а) вартість раніше наданих послуг – тією мірою, якою вони змінюють виплати за надання послуг до зміни;
 - б) вартість поточних послуг за періоди після зміни – тією мірою, якою вони змінюють виплати за надання послуг після зміни.
- 90 Попередні оцінки майбутніх підвищень заробітної плати враховують інфляцію, трудовий стаж, службове просування та інші доречні чинники, такі як попит і пропозиція на ринку праці.
- 91 Деякі програми з визначеними виплатами обмежують внески, сплата яких вимагається від суб'єкта господарювання. Остаточна вартість виплат враховує вплив обмеження на внески. Вплив обмеження на внески визначається за коротшим з таких двох строків:
- а) попередня оцінка строку існування суб'єкта господарювання; та
 - б) попередня оцінка строку існування програми.
- 92 Деякі програми з визначеними виплатами вимагають від працівників або третіх сторін робити внески у вартість програми. Внески працівників зменшують вартість виплат для суб'єкта господарювання. Суб'єкт господарювання аналізує, чи зменшують внески третьої сторони вартість виплат для суб'єкта господарювання, чи вони є правом на відшкодування, як описано в параграфі 116. Внески

працівників чи третіх сторін є або передбаченими в офіційних умовах програми (чи такими, що виникають внаслідок конструктивного зобов'язання, яке виходить за межі цих умов), або дискреційними. Дискреційні внески працівників або третіх сторін зменшують вартість послуги після сплати цих внесків до програми.

- 93 Внески працівників або третіх сторін, передбачені офіційними умовами програми, або зменшують вартість послуги (якщо вони пов'язані з послугою), або впливають на переоцінку чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою (якщо вони не пов'язані з послугою). Прикладом внесків, не пов'язаних з послугою, є внески вимагаються для зменшення дефіциту, що виникає внаслідок збитків за активами програми або внаслідок актуарних збитків). Якщо внески працівників або третіх сторін пов'язані з послугою, то ці внески зменшують вартість послуги таким чином:
- а) якщо сума внесків залежить від кількості років надання послуги, то суб'єкт господарювання відносить ці внески до періодів надання послуги, користуючись тим самим методом віднесення, якого вимагає параграф 70 щодо загальної вартості виплат (тобто користуючись формулою внесків програми або на прямолінійній основі); або
 - б) якщо сума внесків не залежить від кількості років надання послуги, то суб'єктові господарювання дозволяється визнавати такі внески як зменшення вартості послуги у періоді, у якому відповідна послуга надається. Прикладами внесків, які є незалежними від кількості років надання послуги є внески, що становлять фіксований відсоток від заробітної плати працівника, фіксована сума протягом усього періоду надання послуги або сума, що залежить від віку працівника.

Параграф А1 містить відповідне керівництво до застосування.

- 94 Для внесків працівників або третіх сторін, що відносяться до періодів надання послуги, відповідно до параграфа 93(а), наслідком змін внесків є те, що
- а) вартість поточних або раніше наданих послуг (якщо такі зміни не передбачені офіційними умовами програми і не виникають внаслідок конструктивного зобов'язання); або
 - б) актуарні прибутки або збитки (якщо такі зміни передбачені офіційними умовами програми, або виникають внаслідок конструктивного зобов'язання).
- 95 Деякі види виплат по закінченні трудової діяльності пов'язані з такими змінними, як рівень державних пенсій або державних виплат на медичне обслуговування. Оцінка таких виплат відображає найкращу попередню оцінку таких змінних, які базуються на даних минулого досвіду та інших достовірних свідченнях.
- 96 **У припущеннях щодо витрат на медичне обслуговування слід урахувати прогнозовані майбутні зміни вартості медичних послуг, зумовлені як інфляцією, так і конкретними змінами витрат на медичне обслуговування.**
- 97 Оцінка виплат на медичне обслуговування по закінченні трудової діяльності вимагає припущень щодо рівня та частоти майбутніх заявок на медичне обслуговування і витрат на виконання цих заявок. Суб'єкт господарювання попередньо оцінює майбутні витрати на медичне обслуговування на основі даних власного минулого досвіду, доповнених, у разі потреби, даними, взятими з минулого досвіду інших суб'єктів господарювання, страхових компаній, медичних закладів та інших джерел. Попередні оцінки щодо майбутніх витрат на медичне обслуговування враховують вплив досягнень сучасних технологій, зміни схем використання і надання медичних послуг та зміни стану здоров'я учасників програми.
- 98 Рівень і частота заявок особливо залежать від віку, стану здоров'я та статі працівників (та їхніх утриманців) і можуть залежати від інших чинників, зокрема географічного. Отже, дані минулого досвіду коригуються тією мірою, якою демографічний склад населення відрізняється від демографічного складу населення, використаного як основа для цих даних. Вони також коригуються, якщо є достовірне свідчення того, що історичні тенденції не продовжуватимуться.

Вартість раніше наданих послуг та прибутки та збитки від розрахунку

- 99 **Перш ніж визначати вартість раніше наданих послуг або прибуток чи збиток від розрахунку, суб'єкт господарювання переоцінює чисте зобов'язання (актив) за визначеною виплатою, користуючись поточною справедливою вартістю активів програми та поточними актуарними**

припущеннями (включаючи поточні ринкові ставки відсотка та інші поточні ринкові ціни), що відображають виплати, які пропонуються за програмою до зміни програми, скорочення або розрахунку.

- 100 Суб'єктові господарювання не потрібно розрізняти вартість раніше наданих послуг, що виникає внаслідок зміни програми, вартість раніше наданих послуг, що виникає внаслідок скорочення, та прибуток або збиток від розрахунку, якщо ці операції відбуваються разом. У деяких випадках зміна програми відбувається до розрахунку, наприклад, коли суб'єкт господарювання змінює виплати за програмою, а розрахунок за зміненими виплатами здійснює пізніше. В таких випадках суб'єкт господарювання спершу визнає вартість раніше наданих послуг, а потім – будь-який прибуток чи збиток від розрахунку.
- 101 Розрахунок відбувається разом зі зміною програми та скороченням, якщо дія програми припиняється, внаслідок чого здійснюється розрахунок за зобов'язанням і програма припиняє існування. Проте припинення дії програми не є розрахунком, якщо цю програму замінюють новою програмою, яка пропонує виплати, що по суті є такими самими.

Вартість раніше наданих послуг

- 102 Вартість раніше наданих послуг – це зміна теперішньої вартості зобов'язання за визначеною виплатою, спричинена зміною програми або скороченням.
- 103 **Суб'єкт господарювання визнає вартість раніше наданих послуг як витрати на більш ранню з таких дат:**
- а) коли відбулася зміна програми чи скорочення; та**
 - б) коли суб'єкт господарювання визнав пов'язану з цим вартість реструктуризації (див. МСБО 37) або виплати при звільненні (див. параграф 165).**
- 104 Зміна програми відбувається тоді, коли суб'єкт господарювання запроваджує програму з визначеними виплатами чи виходить з неї або змінює розмір виплат, які підлягають сплаті відповідно до наявної програми з визначеними виплатами.
- 105 Скорочення відбувається тоді, коли суб'єкт господарювання значно зменшує кількість працівників, охоплених програмою. Скорочення може виникнути внаслідок певної окремої події, такої як закриття заводу, припинення певних видів діяльності чи припинення або тимчасове припинення дії програми.
- 106 Вартість раніше наданих послуг може бути або додатною (коли виплати запроваджуються або змінюються таким чином, що теперішня вартість зобов'язання за визначеною виплатою зростає), або від'ємною (коли виплати скасовуються або змінюються так, що теперішня вартість зобов'язання за визначеною виплатою зменшується).
- 107 Коли суб'єкт господарювання зменшує виплати, що підлягають сплаті за наявною програмою з визначеними виплатами, і водночас збільшує інші виплати, що підлягають сплаті за тією ж програмою для тих самих працівників, то суб'єкт господарювання трактує цю зміну як єдину чисту зміну.

108 Вартість раніше наданих послуг не включає:

- а) впливу різниць між фактичним збільшенням заробітної плати та тим, що попередньо припускалося, на зобов'язання щодо здійснення виплат за надання послуг у попередні роки (вартості раніше наданих послуг не існує, оскільки актуарні припущення передбачають прогнозовані розміри заробітної плати);
- б) заниженої та завищеної оцінки збільшення дискреційних пенсій у випадку, якщо суб'єкт господарювання має конструктивні зобов'язання щодо надання таких підвищень (вартості раніше наданих послуг не існує, оскільки актуарні припущення передбачають такі підвищення);
- в) попередніх оцінок підвищення виплат, які є наслідком актуарних прибутків або прибутків від активів програми, що були визнані у фінансовій звітності, і якщо суб'єкт господарювання зобов'язаний, або згідно з офіційними умовами програми (чи зобов'язанням, яке виходить за межі цих умов), або згідно з діючим законодавством, використовувати будь-який надлишок коштів програми для виплат учасникам програми, навіть якщо збільшення виплат ще не було офіційно призначене (вартості раніше наданих послуг немає, оскільки отримане в результаті збільшення зобов'язання є актуарним збитком, див. параграф 88); та
- г) збільшення гарантованих виплат (тобто виплат, які не залежать від продовження трудової діяльності у майбутньому, див. параграф 72), якщо, за відсутності нових або підвищених виплат, працівники відповідають вимогам щодо гарантування виплат (вартості раніше наданих послуг не існує, оскільки суб'єкт визнав оцінені витрати на виплати як вартість поточних послуг під час надання послуг).

Прибутки та збитки від розрахунку

109 Прибутки або збитки від розрахунку – це різниця між

- а) теперішньою вартістю зобов'язання за визначеною виплатою, за яким здійснюється розрахунок, визначеною на дату розрахунку; та
- б) ціною розрахунку, включаючи будь-які активи програми, що передаються, а також будь-які платежі, здійснені безпосередньо суб'єктом господарювання у зв'язку з розрахунком.

110 Суб'єкт господарювання визнає прибуток або збиток від розрахунку за програмою з визначеними виплатами, коли відбувається такий розрахунок.

111 Розрахунок відбувається тоді, коли суб'єкт господарювання здійснює операцію, яка скасовує всі подальші юридичні чи конструктивні зобов'язання щодо частини або повного обсягу виплат згідно з програмою з визначеною виплатою (окрім здійснення виплат працівникам або від їхнього імені у відповідності до умов програми та включених в актуарні припущення). Наприклад, разова передача значних зобов'язань працедавця за програмою страховій компанії шляхом придбання страхового полісу є розрахунком; а разова сплата грошовими коштами учасникам програми згідно з умовами програми в обмін на їхні права на отримання визначених виплат по закінченні трудової діяльності не є розрахунком.

112 У деяких випадках суб'єкт господарювання купує страховий поліс для фінансування деяких або всіх виплат працівникам, пов'язаних із наданням послуг працівником у поточному та попередньому періодах. Придбання такого полісу не є остаточним розрахунком, якщо за суб'єктом господарювання залишається юридичне або конструктивне зобов'язання (див. параграф 46) щодо сплати подальших внесків у випадку, якщо страховик не сплачує працівникам виплати, визначені у страховому полісі. В параграфах 116–119 ідеться про визнання та оцінку прав на компенсацію згідно із страховими полісами, які не є активами програми.

Подання та оцінка: активи програми

Справедлива вартість активів програми

113 При визначенні дефіциту або надлишку справедлива вартість будь-яких активів програми віднімається від теперішньої вартості зобов'язання за визначеною виплатою.

114 Активи програми не включають несплачені внески, які підлягають сплаті до фонду суб'єктом господарювання, що звітує, а також будь-які фінансові інструменти без права передачі, випущені

суб'єктом господарювання та утримувані фондом. Активи програми зменшують на будь-які зобов'язання фонду, які не пов'язані з виплатами працівникам, наприклад, на торговельну та іншу кредиторську заборгованість та зобов'язання за похідними фінансовими інструментами.

- 115 Якщо до складу активів програми входять кваліфіковані страхові поліси, які точно відповідають сумі та часу деяких або всіх виплат, що підлягають сплаті за програмою, то справедлива вартість цих страхових полісів вважається теперішньою вартістю пов'язаних з ними зобов'язань залежно (і підлягає будь-якому зменшенню, потрібному, якщо суми, що підлягають отриманню за страховими полісами, не компенсуються повністю).

Компенсація

- 116 Тоді і тільки тоді, коли фактично визначено, що інша сторона відшкодує деякі або всі витрати, необхідні для погашення зобов'язання за визначеною виплатою, суб'єктові господарювання слід:
- а) визнавати свої права на компенсацію як окремий актив. Суб'єкт господарювання повинен оцінити такий актив за справедливою вартістю;
 - б) виявити та визнати окремі зміни справедливої вартості свого права на компенсацію так само, як і зміни справедливої вартості активів програми (див. параграфи 124 та 125). Компоненти вартості визначеної виплати, визнані відповідно до параграфа 120, можуть бути визнані з вирахуванням сум, пов'язаних зі змінами у балансовій вартості права на компенсацію.
- 117 Іноді суб'єкт господарювання може розраховувати на іншу сторону (наприклад, страховика) щодо сплати частини або всіх видатків, необхідних для погашення зобов'язання за визначеною виплатою. Кваліфіковані страхові поліси, як зазначено в параграфі 8, є активами програми. Суб'єкт господарювання обліковує кваліфіковані страхові поліси таким самим чином, як і всі інші активи програми, і параграф 116 не застосовується (див. параграфи 46–49 та 115).
- 118 Якщо страховий поліс, утримуваний суб'єктом господарювання, не є кваліфікованим страховим полісом, то такий страховий поліс не є активом програми. Параграф 116 стосується таких випадків: суб'єкт господарювання визнає своє право на компенсацію згідно зі страховим полісом як окремий актив, а не як вирахування при визначенні дефіциту чи надлишку за визначеною виплатою. Параграф 140 б) вимагає від суб'єкта господарювання розкривати стислий опис зв'язку між правом на компенсацію та пов'язаним з ним зобов'язанням.
- 119 Якщо право на компенсацію виникає за страховим полісом, який точно відповідає сумі та часу деяких або всіх виплат, що підлягають сплаті за програмою з визначеними виплатами, то справедлива вартість права на компенсацію вважається теперішньою вартістю відповідного зобов'язання (і підлягає будь-якому зменшенню, необхідному у випадку, якщо компенсація не покривається повністю).

Компоненти вартості визначеної виплати

- 120 Суб'єкт господарювання має визнавати компоненти вартості визначеної виплати, окрім випадків, коли інший МСФЗ вимагає або дозволяє включати їх у вартість актива, як вказано далі:
- а) вартість послуги (див. параграфи 66–112) у прибуток або збиток;
 - б) чистий відсоток за чистим зобов'язанням (активом) за визначеною виплатою (див. параграфи 123–126) у прибуток або збиток; та
 - в) переоцінки чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою (див. параграфи 127–130) в іншому сукупному доході.
- 121 Інші МСФЗ вимагають включення вартості деяких виплат працівникам у вартість активів, таких як запаси та основні засоби (див. МСБО 2 та МСБО 16). Вартість будь-яких виплат при звільненні, включена у вартість таких активів, включає відповідну частку компонентів, перелічених в параграфі 120.
- 122 Переоцінка чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою, визнана в іншому сукупному доході, не може бути перекласифікована у прибуток або збиток у подальшому

періоді. Проте суб'єкт господарювання може перемістити такі суми, визнані в іншому сукупному доході, у власний капітал.

Чистий відсоток за чистим зобов'язанням (активом) за визначеною виплатою

- 123 Чистий відсоток за чистим зобов'язанням (активом) за визначеною виплатою визначається множенням чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою на ставку дисконту, вказану в параграфі 83, причому обидві ці величини мають бути визначені станом на початок річного звітного періоду з урахуванням будь-яких змін чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою протягом періоду внаслідок сплати внесків та виплат.
- 124 Чистий відсоток за чистим зобов'язанням (активом) за визначеною виплатою можна розглядати як такий, що складається з відсоткового доходу за активами програми, відсоткових витрат за зобов'язанням за визначеною виплатою та відсотка від впливу "стелі" актива, про який йшлося в параграфі 64.
- 125 Відсотковий дохід від активів програми – це компонент доходу від активів програми, і він визначається множенням справедливої вартості активів програми на ставку дисконту, вказану в параграфі 83, причому обидві ці величини мають бути визначені станом на початок річного звітного періоду з урахуванням будь-яких змін активів програми, утримуваних протягом цього періоду внаслідок сплати внесків та виплат. Різниця між відсотковим доходом від активів програми та доходом від активів програми включається у переоцінку чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою.
- 126 Відсоток від впливу "стелі" актива є частиною сукупної зміни впливу "стелі" актива і визначається множенням впливу "стелі" актива на ставку дисконту, вказану в параграфі 83, причому обидві ці величини мають бути визначені станом на початок річного звітного періоду. Різниця між цією сумою та сукупною зміною впливу "стелі" актива включається у переоцінку чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою.

Переоцінки чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою

- 127 Переоцінки чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою включають:
- а) актуарні прибутки та збитки (див. параграфи 128 та 129);
 - б) дохід від активів програми (див. параграф 130), за винятком сум, включених у чистий відсоток за чистим зобов'язанням (активом) за визначеною виплатою (див. параграф 125); та
 - в) будь-яку зміну впливу "стелі" актива, за винятком сум, включених у чистий відсоток за чистим зобов'язанням (активом) за визначеною виплатою (див. параграф 126).
- 128 Актуарні прибутки та збитки виникають внаслідок збільшення або зменшення теперішньої вартості зобов'язання за визначеною виплатою, в результаті змін в актуарних припущеннях та коригувань з урахуванням досвіду. Причинами актуарних прибутків та збитків є, наприклад:
- а) несподівано високі або низькі ставки плінності працівників, достроковий вихід на пенсію або смертність чи зростання зарплат, виплат (якщо офіційні або конструктивні умови програми передбачають інфляційне зростання виплат) чи витрати на медичне обслуговування;
 - б) вплив змін у припущеннях стосовно варіантів здійснення виплат;
 - в) вплив змін в оцінках майбутньої плінності працівників, дострокового виходу на пенсію чи смертності або зростання зарплат, виплат (якщо офіційні або конструктивні умови програми передбачають інфляційне зростання виплат) чи витрат на медичне обслуговування;
 - г) вплив змін ставки дисконту.
- 129 Актуарні прибутки та збитки не включають зміни у теперішній вартості зобов'язання за визначеною виплатою, спричинені запровадженням, зміною, скороченням чи розрахунком за програмою з визначеними виплатами або змінами виплат, що підлягають сплаті за програмою з визначеними

виплатами. Такі зміни спричиняють зміну вартості наданих раніше послуг або прибутки чи збитки від розрахунку.

- 130 Визначаючи дохід від активів програми, суб'єкт господарювання віднімає витрати на управління активами програми та будь-який податок, який має бути сплачений самою програмою, окрім податка, включеного в актуарні припущення, використані для оцінки зобов'язання за визначеною виплатою (параграф 76). Інші адміністративні витрати не віднімаються від величини доходу від активів програми.

Подання

Згортання

- 131 Суб'єктові господарювання слід згортати актив, що відноситься до однієї програми, із зобов'язанням, яке відноситься до іншої програми, якщо і тільки якщо суб'єкт господарювання:
- а) має юридичне право використовувати надлишок коштів однієї програми для погашення заборгованості за іншою програмою; та
 - б) має намір або погасити заборгованість на нетто-основі, або одночасно реалізувати надлишок коштів однієї програми і погасити заборгованість за іншою програмою.
- 132 Критерії згортання аналогічні критеріям згортання, встановленим для фінансових інструментів у МСБО 32 "Фінансові інструменти: подання".

Розмежування на поточні / непоточні

- 133 Деякі суб'єкти господарювання розмежують активи і зобов'язання на поточні та непоточні. Цей Стандарт не визначає, чи слід суб'єктові господарювання розмежувати частини активів і зобов'язань, які виникають від виплат по закінченні трудової діяльності, на поточні та непоточні.

Компоненти витрат на визначені виплати

- 134 Параграф 120 вимагає від суб'єкта господарювання визнавати вартість послуги та чистий відсоток за чистим зобов'язанням (активом) за визначеною виплатою у прибутку або збитку. Цей Стандарт не визначає, яким чином суб'єкт господарювання має подавати вартість послуг та чистий відсоток від чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою. Суб'єкт господарювання подає ці компоненти відповідно до МСБО 1.

Розкриття інформації

- 135 Суб'єкт господарювання розкриває інформацію, яка
- а) пояснює характер його програм з визначеними виплатами та пов'язані з ними ризики (див. параграф 139);
 - б) ідентифікує та пояснює суми у його фінансовій звітності, що виникають внаслідок його програм з визначеними виплатами (див. параграфи 140–144); та
 - в) описує, як його програми з визначеними виплатами можуть вплинути на суму, час та невизначеність майбутніх грошових потоків суб'єкта господарювання (див. параграфи 145–147).
- 136 Для досягнення цілей, викладених в параграфі 135, суб'єкт господарювання має розглянути все із вказаного далі:
- а) рівень деталізації, необхідний для виконання вимог розкриття інформації;
 - б) скільки уваги приділяти кожній з різноманітних вимог;
 - в) яку ступінь агрегації чи дезагрегації застосовувати; та
 - г) чи потрібна користувачам фінансової звітності додатка інформація, щоб оцінити розкриті кількісну інформацію.

- 137 Якщо розкритої інформації, наданої згідно з вимогами цього стандарту та інших МСФЗ, недостатньо для досягнення цілей, вказаних в параграфі 135, суб'єкт господарювання має розкривати додаткову інформацію, необхідну для досягнення цих цілей. Наприклад, суб'єкт господарювання може подати аналіз теперішньої вартості зобов'язання за визначеною виплатою, яка окреслює характер, особливості та ризики такого зобов'язання. Таке розкриття інформації може окреслювати розмежування:
- а) між сумами, що мають бути виплачені активним членам, відстроченим членам та пенсіонерам;
 - б) між гарантованими виплатами та нарахованими але не гарантованими виплатами;
 - в) між умовними виплатами, сумами, що відносяться до майбутнього зростання зарплати, та іншими виплатами.
- 138 Суб'єкт господарювання має оцінити, чи слід деталізувати всю чи деяку розкрити інформацію, щоб можна було бачити групи програм чи програми з істотно різними ризиками. Наприклад, суб'єкт господарювання може деталізувати розкрити інформацію про програми, показуючи одну або кілька з таких рис:
- а) різне географічне розташування;
 - б) різні характеристики, такі як пенсійні програми, які прямо прив'язані до зарплати, пенсійні програми, прив'язані до кінцевої зарплати, або програми медичного забезпечення після звільнення;
 - в) різні регуляторні середовища;
 - г) різні звітні сегменти;
 - г) різні механізми фінансування (наприклад, повністю фінансовані, повністю або частково фінансовані).

Характеристики програм з визначеними виплатами та пов'язані з ними ризики

- 139 Суб'єкт господарювання має розкривати інформацію про
- а) особливості своїх програм з визначеними виплатами, в тому числі
 - (i) характер виплат, передбачених програмою (наприклад, програма з визначеними виплатами за кінцевою зарплатою або програма з гарантією на основі внесків);
 - (ii) опис нормативно-правового поля, у якому функціонує програма, наприклад, рівень будь-яких вимог мінімального фінансування, а також будь-який вплив нормативно-правового поля на програму, такого як "стеля" актива (див. параграф 64);
 - (iii) опис будь-яких інших обов'язків суб'єкта господарювання щодо керівництва програмою, наприклад, обов'язків довірених осіб або членів ради програми.
 - б) опис ризиків, на які, завдяки програмі, наражається суб'єкт господарювання, причому увага має бути спрямована на будь-які незвичайні ризики, характерні для даного суб'єкта господарювання або для даної програми, а також будь-які значні концентрації ризиків. Наприклад, якщо активи програми інвестовані переважно в один клас інвестицій, наприклад, нерухомість, то завдяки програмі суб'єкт господарювання може наражатися на ризик концентрації ринку нерухомості;
 - в) опис будь-яких змін програми, скорочень та розрахунків.

Пояснення сум у фінансовій звітності

- 140 Суб'єкт господарювання має надавати узгодження залишку на початок періоду та залишку на кінець періоду для кожної з перелічених далі статей, якщо це доречно:
- а) чисте зобов'язання (актив) за визначеною виплатою, показуючи окремі узгодження для:
 - (i) активів програми;
 - (ii) теперішньої вартості зобов'язання за визначеною виплатою;
 - (iii) впливу "стелі" активу;

- б) будь-які права на компенсацію. Суб'єкт господарювання має також описати взаємозв'язок між будь-яким правом на компенсацію та відповідним зобов'язанням.
- 141 Кожне узгодження, перелічене в параграфі 140, повинно містити таку інформацію, якщо це доречно можливо:
- а) вартість поточної послуги;
 - б) відсотковий дохід та витрати;
 - в) переоцінки чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою, із зазначенням окремо
 - i) доходу від активів програми, за винятком сум, включених у відсоток в б);
 - ii) актуарних прибутків та збитків, що виникають внаслідок змін у демографічних припущеннях (див. параграф 76а));
 - iii) актуарних прибутків та збитків, що виникають внаслідок змін у фінансових припущеннях (див. параграф 76б));
 - iv) змін впливу обмеження чистого актива за визначеною виплатою "стелею" актива, за винятком сум, включених у відсоток в б). Суб'єкт господарювання має також розкривати інформацію про те, як він визначив максимальну можливу економічну виплату, тобто чи мають такі виплати бути у формі відшкодувань, зменшення майбутніх внесків чи як комбінація обох форм.
 - в) вартість раніше наданих послуг, а також прибутки та збитки, що виникають внаслідок розрахунків. Як дозволяє параграф 100, вартість раніше наданих послуг, а також прибутки та збитки, що виникають внаслідок розрахунків, не обов'язково розрізняти, якщо вони відбулися разом;
 - г) вплив змін валютних курсів;
 - г) внески до програми, показуючи окремо внески працевластців і окремо – учасників програми;
 - д) платежі коштом програми, показуючи окремо суму, сплачену в рахунок будь-яких розрахунків;
 - е) впливи об'єднання бізнесу та вибуття.
- 142 Суб'єкт господарювання має деталізувати справедливу вартість активів програми за класами, які відображають різних характер та різні ризики таких активів, поділяючи кожен клас активів програми на підкласи, до одного з яких належать активи, що мають ринкові ціни котирування на активному ринку (як визначено в МСФЗ 13 "Оцінка справедливої вартості"³), та такі, що таких цін не мають. Наприклад, враховуючи рівень розкриття, про який ішлося в параграфі 136, суб'єкт господарювання може розкрити інформацію про
- а) грошові кошти і про їх еквіваленти окремо;
 - б) інструменти власного капіталу (окремо за галузями промисловості, розміром компаній, географічним розташуванням тощо);
 - в) боргові інструменти (окремо за типом емітента, кредитною якістю, географічним розташуванням тощо);
 - г) нерухомість (за географічним розташуванням тощо);
 - г) похідні фінансові інструменти (окремо за типом відповідного ризику в контракті, наприклад, відсоткові контракти, валютні контракти, контракти власного капіталу, кредитні контракти, свопи трудового стажу тощо);
 - д) інвестиційні фонди (окремо за типами фондів);
 - е) забезпечені активами цінні папери; та
 - е) структурований борг.

³ Якщо суб'єкт господарювання ще не застосовував МСФЗ 13, то він може звернутися до параграфу К371 МСБО 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка" або параграфу Б.5.4.3 МСФЗ 9 "Фінансові інструменти" (жовтень 2010 р.), якщо це доречно.

- 143 Суб'єкт господарювання розкриває справедливу вартість власних фінансових інструментів, які можуть бути передані та які утримуються як активи програми, а також справедливу вартість активів програми, які належним чином зайняті або використовуються суб'єктом господарювання.
- 144 Суб'єкт господарювання розкриває важливі актуарні припущення, використані у визначенні теперішньої вартості зобов'язання за визначеною виплатою (див. параграф 76). Така інформація має бути розкрита в абсолютних термінах (наприклад, як абсолютний відсоток, а не просто як різниця між різними відсотками чи іншими змінними). Якщо суб'єкт господарювання подає розкриття інформації в цілому для групи програм, то він повинен надавати таке розкриття у вигляді середньозважених величин або порівняно вузьких діапазонів значень.

Сума, час та невизначеність майбутніх грошових потоків

- 145 Суб'єкт господарювання розкриває:
- аналіз чутливості для кожного важливого актуарного припущення (що розкривається згідно з параграфом 144) станом на кінець звітної періоду, який показує, як зобов'язання за визначеною виплатою зазнало би впливу змін відповідного актуарного припущення, обґрунтовано можливих на таку дату;
 - методи та припущення, використані у підготовці аналізу чутливості, що вимагається в пункті а), та обмеження таких методів;
 - зміни, порівняно з попереднім періодом, у методах та припущеннях, використаних у підготовці аналізу чутливості, та причини таких змін.
- 146 Суб'єкт господарювання розкриває опис будь-яких стратегій встановлення відповідності між активами та зобов'язаннями, використаних програмою або суб'єктом господарювання, в тому числі використання ануїтетів та інших методів, таких як свопи трудового стажу, для управління ризиком.
- 147 Щоб дати уявлення про вплив програми з визначеними виплатами на майбутні грошові потоки суб'єкта господарювання, суб'єкт господарювання розкриває:
- опис будь-яких механізмів фінансування та політики фінансування, що впливають на майбутні внески;
 - очікувані внески до програми на наступний річний звітний період;
 - інформацію про особливості строків погашення зобов'язання за визначеною виплатою. Сюди входить середньозважена тривалість зобов'язання за визначеною виплатою та, можливо, інша інформація про розподіл часу здійснення виплат, така як аналіз строків здійснення виплат.

Програми за участю кількох працедавців

- 148 Якщо суб'єкт господарювання бере участь у програмі з визначеними виплатами за участю кількох працедавців, то він розкриває таку інформацію:
- опис механізмів фінансування, у тому числі метод, використаний для визначення ставки внесків суб'єкта господарювання та будь-які вимоги мінімального фінансування;
 - опис того, якою мірою суб'єкт господарювання може бути відповідальним перед програмою за інші зобов'язання суб'єкта господарювання за умовами програми за участю кількох працедавців;
 - опис будь-якого погодженого розподілу дефіциту або надлишку при
 - згортанні програми; або
 - виході суб'єкта господарювання з програми;
 - якщо суб'єкт господарювання обліковує програму так, ніби це програма з визначеним внеском відповідно до параграфа 34, то він, додатково до інформації, що вимагається в пунктах а)–в), та замість інформації, що вимагається в параграфах 139–147, розкриває таке:
 - той факт, що програма є програмою з визначеними виплатами;
 - причину, чому немає достатньої інформації для того, щоб суб'єкт господарювання міг обліковувати програму як програму з визначеними виплатами;
 - очікувані внески до програми у наступний річний звітний період;
 - інформацію про будь-який дефіцит чи надлишок у програмі, який може вплинути на суму майбутніх внесків, у тому числі те, на підставі чого був визначений дефіцит чи надлишок, а також можливі наслідки для суб'єкта господарювання, якщо вони є;

- v) інформацію, яка дозволяє скласти враження про рівень участі суб'єкта господарювання у програмі порівняно з іншими суб'єктами господарювання – учасниками програми. Величинами, які могли б допомогти скласти таке уявлення, є, наприклад, частка суб'єкта господарювання у сукупній сумі внесків до програми або частка суб'єкта господарювання у загальній кількості активних членів програми, членів програми, що вийшли на пенсію, а також колишніх членів, що мають право на виплати, якщо така інформація є.

Програми з визначеними виплатами, які розподіляють ризики між суб'єктами господарювання під спільним контролем

- 149 Якщо суб'єкт господарювання бере участь у програмі з визначеними виплатами, яка розподіляє ризики між суб'єктами господарювання під спільним контролем, то він розкриває таку інформацію:
- а) контрактну угоду або сформульовану політику стягнення чистої вартості визначеної виплати або той факт, що такої політики немає;
 - б) політику визначення внеска, який має бути сплачений суб'єктом господарювання;
 - в) якщо суб'єкт господарювання обліковує розподіл чистої вартості визначеної виплати так, як зазначено в параграфі 41, то всю інформацію про програму в цілому, що вимагається в параграфах 135–147;
 - г) якщо суб'єкт господарювання обліковує внесок, який має бути сплачений за період, так, як зазначено в параграфі 41, то інформацію про програму в цілому, що вимагається в параграфах 135–137, 139, 142–144 та 147а) та б).
- 150 Інформація, вимагається в параграфі 149в) та г), може бути розкрита за допомогою посилань на розкриття інформації у фінансовій звітності іншого суб'єкта господарювання групи, якщо:
- а) фінансова звітність такого іншого суб'єкта господарювання групи окремо визначає та розкриває необхідну інформацію про програму; та
 - б) фінансова звітність такого іншого суб'єкта господарювання групи є доступною для користувачів фінансової звітності на таких самих умовах, що і фінансова звітність даного суб'єкта господарювання, і в той самий час або раніше, ніж фінансова звітність даного суб'єкта господарювання.

Вимоги розкриття інформації в інших МСФЗ

- 151 Якщо цього вимагає МСБО 24, суб'єкт господарювання розкриває інформацію про:
- а) операції пов'язаних сторін з програмами виплат по закінченні трудової діяльності;
 - б) виплати по закінченні трудової діяльності для основного управлінського персоналу.
- 152 Якщо цього вимагає МСБО 37, суб'єкт господарювання розкриває інформацію щодо умовних зобов'язань, які виникають у зв'язку із зобов'язаннями з виплат по закінченні трудової діяльності.

Інші довгострокові виплати працівникам

- 153 Інші довгострокові виплати працівникам включають такі виплати, як перелічені далі, якщо не очікується, що розрахунок за ними не буде повністю здійснений протягом дванадцяти місяців після закінчення річного звітного періоду, у якому працівники надавали відповідні послуги:
- а) довгострокові оплачувані періоди відсутності, такі як додаткова відпустка за вислугу років або оплачувана академічна відпустка;
 - б) виплати з нагоди ювілеїв або інші виплати за вислугу років;
 - в) виплати у зв'язку з тривалою непрацездатністю;
 - г) виплати частки прибутку та премій; та
 - г) відстрочена грошова винагорода.
- 154 Оцінка інших довгострокових виплат працівникам, як правило, не має такого ступеня невизначеності, як оцінка виплат по закінченні трудової діяльності. Тому, за цим Стандартом, слід застосовувати спрощений метод обліку інших довгострокових виплат працівникам. На відміну від обліку, який застосовують для виплат по закінченні трудової діяльності, цей метод не передбачає визнання переоцінок в іншому сукупному доході.

Визнання та оцінка

- 155 Визнаючи та оцінюючи надлишок або дефіцит в іншій програмі довгострокових виплат працівникам, суб'єкт господарювання застосовує параграфи 56–98 та 113–115. Суб'єкт господарювання застосовує параграфи 116–119, визнаючи та оцінюючи будь-яке право на компенсацію.
- 156 Що стосується інших довгострокових виплат працівникам, то суб'єктові господарювання слід визнавати чистий підсумок, який складається з наведених нижче сум у прибутку або збитку, за винятком тих випадків, коли інший МСФЗ вимагає або дозволяє включати їх до собівартості активу:
- а) вартість послуг (див. параграфи 66–112);
 - б) чистий відсоток за чистим зобов'язанням (активом) з визначеними виплатами (див. параграфи 123–126); та
 - в) переоцінки чистого зобов'язання (актива) за визначеною виплатою (див. параграфи 127–130).
- 157 Однією з форм інших довгострокових виплат працівникам є виплати за тривалою непрацездатністю. Якщо рівень виплат залежить від строку надання послуг, зобов'язання виникає під час надання послуг. Оцінка цього зобов'язання відображає ймовірність того, що виплата буде потрібною на час, протягом якого очікується здійснення виплати. Якщо рівень виплат є однаковим для будь-якого непрацездатного працівника незалежно від кількості років надання послуг, очікувана вартість цих виплат визнається тоді, коли відбувається подія, що призводить до тривалої непрацездатності.

Розкриття інформації

- 158 Незважаючи на те, що цей Стандарт не вимагає розкриття конкретної інформації про інші довгострокові виплати працівникам, інші МСФЗ можуть вимагати розкриття такої інформації. Наприклад, МСБО 24 вимагає від суб'єкта господарювання розкривати інформацію про виплати основному управлінському персоналу. МСБО 1 вимагає розкривати інформацію про витрати на виплати працівникам.

Виплати при звільненні

- 159 Цей Стандарт розглядає виплати при звільненні окремо від інших виплат працівникам, оскільки подія, що приводить до виникнення зобов'язання, – це звільнення працівника, а не надання ним послуг. Виплати при звільненні є наслідком або рішення суб'єкта господарювання звільнити працівника, або рішення працівника прийняти запропоновані суб'єктом господарювання виплати в обмін на звільнення.
- 160 Виплати при звільненні не включають виплати працівникам внаслідок звільнення на прохання працівника без згоди суб'єкта господарювання або внаслідок виконання обов'язкових вимог виходу на пенсію, оскільки такі виплати є виплатами по закінченні трудової діяльності. Деякі суб'єкти господарювання надають менші виплати при звільненні на прохання працівника (по суті, це виплати по закінченні трудової діяльності), ніж при звільненні на прохання суб'єкта господарювання. Різниця між виплатою, яка надається при звільненні на прохання працівника, та вищою виплатою, яка надається при звільненні на прохання суб'єкта господарювання, є виплатою при звільненні.
- 161 За формою виплати при звільненні неможливо визначити, надається вона в обмін на послугу чи в обмін на звільнення. Виплати при звільненні – це, як правило, разові платежі, але іноді вони також включають:
- а) підвищення виплат по закінченні трудової діяльності, – або опосередковано через програму виплат працівникам, або прямо;
 - б) заробітну плату до кінця визначеного періоду, якщо працівник більше не надає послуги, яка б підвищувала економічні вигоди суб'єкта господарювання.
- 162 Показниками того, що виплата працівникові надається в обмін на послуги, є

- а) виплата залежить від надання послуги у майбутньому (в тому числі виплати, які зростають, якщо послуга продовжує надаватися);
 - б) виплат надається відповідно до умов програми виплат працівникам.
- 163 Деякі виплати при звільненні надаються за умовами існуючої програми виплат працівникам. Наприклад, вони можуть бути визначені статутом, трудовим контрактом або угодою з профспілкою, або ж вони можуть бути неявно обумовлені практикою працедавця надання подібних виплат у минулому. Інший приклад: якщо суб'єкт господарювання пропонує виплати, які здійснюватимуться протягом більш ніж короткого періоду, або між пропозицією та очікуваною датою фактичного звільнення період більш ніж короткий, то суб'єкт господарювання вирішує, чи запровадив він нову програму виплат працівникам і, отже, чи є виплати, запропоновані за такою програмою, виплатами при звільненні чи виплатами по закінченні трудової діяльності. Виплати працівникам, надані за умовами програми виплат працівникам, є виплатами при звільненні, якщо вони є наслідком рішення суб'єкта господарювання звільнити працівника і водночас не залежать від надання послуги у майбутньому.
- 164 Деякі виплати працівникам надаються незалежно від причини їх звільнення. Здійснення таких виплат є визначеним (з урахуванням будь-яких вимог щодо гарантованого отримання пенсій або мінімального строку надання послуг), але час їх виплати є невизначеним. Хоча такі виплати визнають у деяких юрисдикціях як компенсацію при звільненні або як грошову винагороду, вони скоріше є виплатами по закінченні трудової діяльності, а не виплатами при звільненні, і суб'єкт господарювання обліковує їх як виплати по закінченні трудової діяльності.

Визнання

- 165 Суб'єкт господарювання визнає зобов'язання та витрати на виплати при звільненні станом на більш ранню з таких дат:
- а) коли суб'єкт господарювання більше не може скасувати пропозицію таких виплат; та
 - б) коли суб'єкт господарювання визнає вартість реструктуризації, яка належить до сфери застосування МСБО 37 та передбачає здійснення виплат при звільненні.
- 166 Для виплат при звільненні, що мають бути сплачені внаслідок рішення працівника прийняти запропоновані виплати в обмін на звільнення, час, коли суб'єкт господарювання більше не може скасувати пропозицію щодо виплат при звільненні, – це більш рання з таких дат:
- а) коли працівник прийняв пропозицію; та
 - б) коли обмеження (тобто правова, нормативна або контрактна вимога або інше обмеження) здатності суб'єкта господарювання скасувати пропозицію набирає чинності. Це дата, коли зроблена пропозиція, якщо обмеження існувало на час пропозиції.
- 167 Стосовно виплат при звільненні, що мають бути сплачені внаслідок рішення суб'єкта господарювання звільнити працівника, суб'єкт господарювання більше не може скасувати свою пропозицію, коли суб'єкт господарювання передав відповідним працівникам план звільнення, який відповідає всім таким критеріям:
- а) дії, необхідні для завершення плану, вказують на малоймовірність того, що план зазнає значних змін;
 - б) у плані вказано кількість працівників, які будуть звільнені, класифікація їхньої праці або функцій та місце їхньої праці (але в плані не обов'язково вказано кожного окремого працівника), та очікувану дату завершення плану;
 - в) план визначає виплати при звільненні, що їх отримують працівники, достатньо докладно, щоб працівники могли визначити вид та суму виплат, які вони отримають при звільненні.
- 168 Коли суб'єкт господарювання визнає виплати при звільненні, суб'єкт господарювання може також відобразити в обліку зміни програми або скорочення інших виплат працівникам (див. параграф 103).

Оцінка

- 169 Суб'єкт господарювання оцінює виплати при звільненні при первісному визнанні, а також оцінює та визнає подальші зміни, відповідно до характеру виплат працівникові, за умови, що якщо виплати при звільненні є підвищенням виплат при звільненні по завершенні трудової діяльності, то суб'єкт господарювання застосовую вимоги щодо виплат по завершенні трудової діяльності. Інакше
- а) якщо очікується, що розрахунок за виплатами при звільненні буде здійснено повністю протягом дванадцяти місяців після закінчення річного звітного періоду, у якому визнано виплату при звільненні, то суб'єкт господарювання застосовує вимоги щодо короткострокових виплат працівникам;
 - б) якщо не очікується, що розрахунок за виплатами при звільненні буде здійснено повністю протягом дванадцяти місяців після закінчення річного звітного періоду, то суб'єкт господарювання застосовує вимоги щодо довгострокових виплат працівникам.
- 170 Оскільки виплати при звільненні не надаються в обмін на послугу, то параграфи 70–74, у яких ідеться про віднесення виплат до періодів надання послуги, не є доречними.

Ілюстративний приклад до параграфів 159–170

Загальна інформація

Внаслідок останнього придбання суб'єкт господарювання планує закрити фабрику через десять місяців і тоді ж звільнити всіх працівників, що залишилися на фабриці. Оскільки суб'єктові господарювання потрібен досвід працівників фабрики, щоб завершити деякі контракти, то він оголошує такий план звільнення.

Кожний працівник, який залишається працювати та надає послугу до закриття фабрики, отримає на дату звільнення грошову виплату у 30 000 ВО. Працівники, які звільняться до закриття фабрики, отримають 10 000 ВО.

На фабриці працює 120 працівників. На час оголошення плану суб'єкт господарювання очікує, що 20 з них звільняться до закриття. Отже, сукупне очікуване вибуття коштів за планом становить 200 000 ВО (тобто 20 x 10 000 ВО + 100 x 30 000 ВО). Як вимагається у параграфі 160, суб'єкт господарювання обліковує виплати, що надаються в обмін на послуги, як короткострокові виплати працівникам.

Виплати при звільненні

Виплати, що надаються в обмін на звільнення, становлять 10 000 ВО. Це сума, яку суб'єкт господарювання повинен буде сплатити за звільнення, незалежно від того, чи залишаться працівники і продовжуватимуть надавати послуги до закриття фабрики, чи звільняться до закриття. Навіть при тому, що працівники можуть звільнитися до закриття, звільнення усіх працівників є наслідком рішення суб'єкта господарювання закрити фабрику та звільнити працівників (тобто всі працівники будуть звільнені, коли фабрика закриється). Тому суб'єкт господарювання визнає зобов'язання сумою 1 200 000 ВО (тобто 120 x 10 000 ВО) щодо виплат при звільненні, що надаються відповідно до програми виплат працівникам на більш ранню з таких дат: дата оголошення плану звільнення та дата, коли суб'єкт господарювання визнає вартість реструктуризації, пов'язану із закриттям фабрики.

Виплати, що надаються в обмін на послугу

Додаткові виплати, що їх отримають працівники, якщо вони надаватимуть послуги протягом усього десятимісячного періоду, – це виплати в обмін на послуги, що надаються протягом вказаного періоду. Суб'єкт господарювання обліковує їх як короткострокові виплати працівникам, оскільки суб'єкт господарювання очікує здійснити розрахунок за ними протягом дванадцяти місяців після закінчення річного звітного періоду. У цьому прикладі дисконтування не потрібне, тому витрати сумою 200 000 ВО (тобто $2\,000\,000 \div 10$) визнається у кожному місяці протягом десятимісячного періоду з відповідним збільшенням балансової вартості зобов'язання.

Розкриття інформації

- 171 Хоча цей Стандарт не вимагає розкриття визначеної інформації про виплати при звільненні, інші МСФЗ можуть вимагати розкриття такої інформації. Наприклад, МСБО 24 вимагає розкривати інформацію про виплати основному управлінському персоналові. МСБО 1 вимагає розкривати інформацію про витрати на виплати працівникам.

Перехід та набрання чинності

- 172 Суб'єкт господарювання застосовує цей Стандарт до річних періодів, які починаються 1 січня 2013 р. або пізніше. Застосування до періодів раніше вказаної дати дозволяється. Якщо суб'єкт господарювання застосовує цей Стандарт до періодів, що починаються раніше вказаної дати, то він розкриває цей факт.
- 173 Суб'єкт господарювання застосовує цей Стандарт ретроспективно, відповідно до МСБО 8 *"Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки"*, окрім випадків коли:
- суб'єктові господарювання не потрібно коригувати балансову вартість активів, на які не поширюється дія цього Стандарту, стосовно змін вартості виплат працівникам, яка була включена у балансову вартість до дати першого застосування. Дата першого застосування – це початок найбільш раннього періоду, поданого у першій фінансовій звітності, у якій суб'єкт господарювання застосовує цей Стандарт;
 - у фінансовій звітності за періоди, що починаються до 1 січня 2014 р., суб'єктові господарювання не потрібно подавати порівняльну інформацію для розкриття інформації, якого вимагає параграф 145, про чутливість зобов'язання за визначеною виплатою.
- 174 МСФЗ 13, виданий у травні 2011 р., змінив визначення справедливої вартості в параграфі 8 та змінив параграф 113. Суб'єкт господарювання застосовує ці зміни, якщо він застосовує МСФЗ 13.
- 175 Документ *"Програми з визначеними виплатами: внески працівників"* (Зміни до МСБО 19), випущений в листопаді 2013 р., змінив параграфи 93–94. Суб'єкт господарювання застосовує ці зміни до річних періодів, що починаються 1 липня 2014 р. або пізніше, ретроспективно, відповідно до МСБО 8 *"Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки"*. Застосування до періодів, що починаються раніше вказаної дати, дозволяється. Якщо суб'єкт господарювання застосовує ці зміни до більш раннього періоду, то він розкриває цей факт.
- 176 Документ *"Щорічні вдосконалення МСФЗ Цикл 2012–2014 рр."*, виданий у вересні 2014 р., змінив параграф 83 і додав параграф 177. Суб'єкт господарювання застосовує ці зміни до річних періодів, які починаються 1 січня 2016 р. або пізніше. Застосування до періодів, які починаються раніше вказаної дати, дозволено. Якщо суб'єкт господарювання застосовує ці зміни до більш раннього періоду, то він розкриває цей факт.
- 177 Суб'єкт господарювання повинен застосовувати зміни зазначені в параграфі 176, з початку самого раннього порівняльного періоду, представлені в першій фінансовій звітності, в якій суб'єкт господарювання застосовує цю зміну. Будь-яке початкове корегування, яке є наслідком застосування зазначеної зміни, повинне бути визнане у складі нерозподіленого прибутку на початок цього періоду.

Додаток А

Керівництво до застосування

Це керівництво до застосування є невіддільною частиною МСФЗ. В ньому описано застосування параграфів 92–93 і він має таку саму силу, що й інші частини МСФЗ.

А1 Вимоги щодо обліку внесків працівників або третіх сторін проілюстровано на діаграмі далі.

